

It is for the benefit of the
workers. Delavci so op-
reženi do vsega, kar pro-
ducirajo.

This paper is devoted to
the interests of the work-
ing class. Workers are
entitled to all what they
produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. St., Chicago, Ill.

Delavci vseh dežela, združite se!

PAZITE
na številko v oklepaju, ki
se nahaja poleg vsakega
naslova, prileplje-
nega spodaj ali na
ovitku. Ako je (575)
številka
tedaj vam s prihodnjo šte-
vilko našega lista poteče
naročnina. Prosim, po-
novite jo takoj.

ŠTEV. (NO.) 574.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

—

CHICAGO, ILL., DNE 10. SEPTEMBRA (Sept. 10) 1918.

LETO (VOL.) XIII.

Zborovanje Slovenskega Republičanskega Združenja.

V petek se snidejo delegati S. R. Z. iz števil-
nih krajev Zedinjenih držav na drugo redno zho-
ranje organizacije, ki je tekom enega leta po-
stala najvažnejša izmed vseh, kar jih imamo Slo-
vence v tej deželi. Z odkritosrčnim veseljem po-
zdravljamo njene zastopnike v Chicagi in upamo,
da obrhdi njih delo obilen, zlahten sad. Velike na-
loge so vred nani, težave bo treba premagati, za-
ke odstraniti, in dobro se zavedamo, da zahteva
dosega naših namerov mnogo truda; toda navdu-
šeni odziv, ki ga je S. R. Z. našlo med slovenskim
ljudstvom, nas napolnjuje z zaupanjem v njegovo
neomajno voljo in v njegovo moč, ki nam zagotav-
lja končno zmago.

Eno leto dela je za nami. To je doba izza usta-
novitve Slovenskega Republičanskega Združenja.
Toda njegove korenine segajo dalje; delo, ki ga
sedaj opravlja S. R. Z., je starejše kakor to leto.

Velika svetovna vojna, ki je izbruhnila leta
1914, je presenetila pravzaprav ves svet in nič se
ni čutili, da je našla tudi Slovenec in sploh Ju-
goslovane dokaj nepripravljen. Jugoslovansko
vprašanje je bilo dotlej večalimenj akademičen
predmet, s katerim so se bavili posamezni akade-
mični krogi približno tako kakor z vprašanjem, če
je planet Mars obljuben: jugoslovanska solidar-
nost je dajala ugodno snov za slavnosti, sestanke
in napitnice. Po stari politični navadi pa ni dobila
masa naroda nič kaj sita s stvarjo, kajti pri
starih političnih strankah je veljalo geslo, da
odločujoče voditelji, medtem ko je ljudstvu od-
kazana naloga, da jim sledi.

Posledica je bila, da je bil ves jugoslovanski
problem v širokih slojih precej podoben uganki,
in niti ne posebno zanimivi uganki. Pokazala se je
velika nevarnost, da se utegnejo grehi preteklosti
maščevati v odločilni uri.

Posamezni entuziasti, katerim so se pridru-
žili ljudje spekulativnega značaja, so popolnoma
prezrli dejstvo, da se morejo velika vprašanja
narodov le tedaj uspešno reševati, če je narod do-
volj pripravljen za to. Najboljši med njimi so
mislili, da se v eni uri lahko nadomesti, kar je bilo
zanemljeno v stoletju. Vse so zaupali svoji suge-
stivni moči, misleči, da lahko potegnejo narod za
seboj kakor jato živali, vajenih, da slede vodite-
ljem čez drn in strn.

Razočaranje je bilo kruto; narod je pustil ne-
nadoma vstajajoče preroke na cedilu; kjer se ni
postavil strastno v opozicijo, je ostal apatičen. Te-
daj je sledilo oštevanje in zmerjanje, kakor da bi
to kaj pomagalo.

Toda vojna je razkrila važnost jugoslovans-
kega vprašanja. Čim dalje je trajala, tem jasnej-
ši je postal njega pomen vsem tistim, ki so po-
znali in razumeli evropske razmere. Rešitev ju-
goslovanskega vprašanja spada med tiste politične
reči, od katerih je odvisno mnogo več kakor bo-
dočnost jugoslovanskih plemen samih; kakor se
razvija jugoslovanski problem, toliko miru bo
na Balkanu in toliko varnosti bo uživala vsa Ev-
ropa.

Velika važnost vprašanja ni dovolila indife-
rentizma in nedelavnosti. Toda uspešno delo je
mogoče le tam, kjer je zadostno znanje predmeta,
in zato je bilo predvsem treba nadomestiti, kar je
bilo zanemljeno v preteklosti. Ljudstvo se je mora-
lo tako seznaniti z jugoslovanskim vprašanjem, da
je moglo samo presojati njegovo važnost in raz-
umeti njegova raznovrstna poglavja. Potreba
pouka je stala v prvi vrsti in tej je bilo treba za-
dostiti, kolikor je bilo najbolje mogoče.

Mnogo so v tem oziru storili posamezni časo-
pisi in predavatelji, in danes se lahko konstatira,
da so v razmeroma kratkem času dosegli velik
uspeh. Ljudstvo se je boljbolj poglobljalo v tva-
rino, razumevanje problema in njegovih sestavin
je rastlo, in kakor se je množilo in utrjevalo zna-
nje, tako se je dvigala želja po aktivnem delu.

Ko je bila zahteva iz ljudstva, je bil čas za
ustanovitev organizacije.

In ustanovila se je.

Čemu naj služi, je bilo izrečeno že v zahtevi
sami. Jugoslovansko vprašanje naj se reši, kakor
je v danih razmerah najbolje mogoče in organi-
zacija naj po svojih najboljših močeh pomaga, da
se cilj čim popolneje doseže.

Eno je bilo od vsega začetka gotovo: O re-
šitvi jugoslovanskega vprašanja ne more biti
govora brez zedinjenja Jugoslovancev. V času miru
bi bila to seveda utopija, ker ne bi bila ne ena dr-
žava prostovoljno oddala svojega dela Jugoslo-
vanov. A teh držav in držav je čedno število, in
največjo zapreko bi pomenila Avstrija, ki je bila
močnejša od vsake druge, kar jih je prišlo v po-
štev, in se je povrh lahko še zanašala na Nemčijo,
ki bi bila že v svojem lastnem interesu ščitila nje-
no posest.

Vojna, katere niso povzročili Jugoslovani, je
temeljito izpremenila položaj. Provocirana od dru-
gih sil in s povsem drugimi nameni, jim je vendar
dala pravico razglasiti svoje zahteve in se poteg-
niti za njih izpolnitev.

Za Slovence v Ameriki je bilo pri tem prvo
vprašanje: Po čem strme Slovenci v stari domo-
vini? Kaj morajo oni storiti za dosego svojega
cilja? Kaj moremo v ta namen storiti mi?

Odgovor na to so dali dogodki v Avstriji, ki
so tam povzročili preobrat, kakršnega ni bilo od
leta 1848. Ko je vojna izbruhnila, je imela Av-
strija za svoje narode polne koše lepih obljub.
Nikdar se še ni toliko govorilo o avtonomiji, o
narodni enakopravnosti, o "novi Avstriji," ki ba-
je izide iz vojne, kakor v tistih časih. Bilo bi sko-
raj čudno, če ne bi bil marsikdo verjel takim le-
pim besedam, zlasti ker so jih bombastično podpi-
rali tisti strankarski voditelji, ki so stali na urad-
nih mestih deželnega glavarja, deželnih odbor-
nikov itd. Proti bleččim obljubam je seveda stal
krvoločni terorizem, ki je polnil ječe, da je bilo
premalo prostora v njih in dajal rabljen in njih
pomocnikom toliko opravila, da so ga komaj zma-
govali. Toda deloma so te grozote ostale, vsaj
kar se tiče njih obsežnosti, neznane v oddaljenej-
ših krajih, deloma so se, če že ne opravičevale, pa
razlagale z vojnimi položajem, deloma so se z nj-
mi zadušili glasovi, ki bi bili mogli narodu go-
voriti resnice.

Ali tudi najokrutnejša sila je mogla biti le
nekaj časa uspešna. Iz omedlevice, v katero ga je
bil vrget strašni udarec, se je moral narod prejali-
slej prebuditi. In zgodilo se je, kar se je moralo
zgoditi. Vsak terorizem izgubi svojo moč, kadar
preide v blazno divjanje in ni nihče več varen
pred njim; zakaj tisti, nad katerimi se znaša, spo-
znajo tedaj, da ne prinaša boj večje nevarnosti
kakor pasivno trpljenje. Avstrija, ki je hotela z
vislicami in ječami zatreti vsak upor, ga je v
svojo do skrajnosti pogumno brutalnostjo še prav
zbudila.

Skoraj nepričakovano, a vendar kot logič-
na posledica razvoja, je prišel razkol v klerikal-
ni stranki in prej navidezno vsegamočji Šušter-
šič je ostal osamljen. V liberalni stranki so prišli
odločnejši elementi, ki so že dlje časa oponirali
staremu oportunizmu, do veljave. Socialisti, ki
jih je vojna takoj od začetka kruto zadela z uni-
čenjem časopisa in razpustom organizacij, so no-
vijo razglasili svoj stari program, in dasi je vsaka
stranka ostala samosvoja in vztrajala na svojih
posebnih načelih, je bil ves narod v eni točki
dinastven: Zedinjenje in svoboda!

Potem je prišla ruska revolucija. Udarila je
kakor strela z jasnega neba in razsvetlila je obzor-
je kakor strela. Avstrijskim narodom je poka-
zala, da ni niti najsilnejša avtokracija nepremag-
ljiva, in ta zgled je okrepel nade vseh, ki so
ječali pod habsburškim tiranstvom. Z rusko re-
volucijo je dobilo gibanje zatiranih avstrijskih
narodov novo moralno silo in nov pogon. Od ti-
stege časa ima njihovo gibanje izrecno revolucije
naren značaj in vsako ponižno sprejemanje droh-
tin, spojeno z breami, je pri kraju. Če morajo
biti brci, jih je bolje sprejemati brez miloščin in
si ohraniti pravico za povračilo.

Avstrija, ki se sicer nikdar ni odlikovala
preveliko inteligenco svojih gospodarjev, je in-
stinktivno zasluhtila, da je "nekaj gnilega v drža-
vi danski." Postavljajoča se pred svetom v ju-
naško in močnopožo, je bila vendar v duši vedno
slabotna, kakor večina vsi okrutneži. Zato je
tudi vedno menjala svoje načrte in poizkušala
vsak čas z drugimi sredstvi kakor igravec v Mon-
te Carlu, ki bi vedno rad razbil banko, pa se za-
taka vsak dan k drugemu "sistemu."

V svoji zalogi je imela habsburška vlada
vrvi in svinee, pa tudi bombe in jabolka. Ko se
je rabljeva moč izkazala preslabo, je poizkusila
zopet z obljubami. Nekoliko raznovrstnih načr-
tov za "rešitev" jugoslovanskega vprašanja, se-
veda pod "mogočnim želim prejasne habsbur-
ške dinastije" je bilo izdelanih, drug bolj zvija-
čen, a tudi drug bolj piškav od drugega. Pod
avspicijami neke obskurne organizacije se je pri-
redila konferenca na Dunaju, ki naj bi bila na
papirju ustvarila habsburško-jugoslovanski pa-
radiž. V svojo masnost, ki so jo Karlovi konji na-
šli v žsaku, so maza li limonice; a vni trud
je bil potrošen za prazen nič, kajti jugoslovanske
ptičice niso več hotele sedati nanje.

Dunajska vlada je dala Jugoslovantom mi-
nistra. V preteklih časih bi bili v Ljubljani in Go-
rici in Splitu smatrali tako imenovanje za veli-
ko pridobitev in nekdanj je bil to življenski cilj
po eksecelencnem naslovu hrepenečega Šušteršiča.
Sedaj se ni nihče oziral na to koncesijo in go-
spod minister, ki je kmalu spoznal, da ga Jugoslo-
vani sploh ne smatrajo za svojega zastopnika ali
uradnika, je demisioniral.

Ko so mazila ostala brezuspešna, se je av-
strijska vlada, ki ima v svojem inventarju sploh
le dvoje sredstev, vrnila k stari metodi žuganja
in zatiranja. Rezultati so pa ostali enaki; nar-
se ni dal speljati na led in njegov odpor je na-
rašal od dne do dne.

Zedinjenje Jugoslovancev je bila ena zahteva
Slovencev v stari domovini. Pod krutimi udarci
krvavega tiranstva je z vso silo oživila ideja, ki
je že davno tlela v skritih kotih narodove duše,
četiudi ni prihajala vsako uro do jasne zavesti.
Stiki med Slovenci in ostalimi Jugoslovani so
bili stoletja prekinjeni. Pretrgala jih je brezob-
zirna, neusmiljena zgodovina, v kateri so imeli
drugi močnejši vpliv od njih.

Bilo bi preveč prisiljeno govoriti o zavesti
ali o spominih na tiste čase, ko so Slovani v sivi
preteklosti živeli na skupni zemlji kot enoten
narod, kolikor se je na tedanji stopnji njihove
civilizacije sploh moglo govoriti o narodu. Bil bi
za sedanjost in njene potrebe tudi izgubljen čas,
če bi se preiskavali vsi viri, iz katerih je prišlo
vse to, kar je danes slovansko ali jugoslovansko;
nepotrebno delo bi bilo zasledovati vsa pota, po
katerih so hodili, se križali med sabo in z drugi-
mi, pridobivali in izgubljali. Nobenega praktič-
nega pomena nima tarnanje, da je bil ogromen
del tistih, ki so danes Grki, nekdanj jugoslovans-
ski, ali da so danes nemški Prusi nekdanj bili Slo-
vanci; in za današnje činjenice ne prihaja v po-
štev, če je bil del današnjih Bolgarov nekdanj ta-
tarsko ali mongolsko plemo, ki je sprejelo slo-
vanski jezik in v njim spojeno kulturo. Tudi za
današnje Italijane ne velja zgodovina starih Rim-
ljanov kot podlaga njih političnih aspiracij in
so se ustvarjali iz nič, deklaracije so mogočno do-
nele, stvarne zapreke so bile oznanjevalcem nove
dobe toliko kolikor pene iz mila. Bila je doba, ko
so šle tudi na polju socialnega vtudija in speku-
lacije utopije bujno v klasje, ko so idealisti sim-
patizirali z osvoboditvijo Grkov zaradi kulture
starih Helenov, ko se je najumazanejši Orient
degeneracije in lenobe venčal in odeval z neven-
ljivim cvetjem.

Plod jugoslovanske romantike je bil ilirizem.
Spomin nanj je ostal na zagrebškem pokopališču
Mirogoj, kjer leže "Ilirci" v skupni rakvi, in v
zbirki literature.

Jedro ilirske ideje je bilo zdravo, njena me-
toda je bila diletantična. Vlade so stale na potu
tistemu zedinjenju Jugoslovancev, ki so ga Ilir-
ci opevali; toda idealizem, ki ni spoštoval raz-
mer, ki mu je bilo celo premalenkostno uvaževa-
nje, da se z izposojenim, nerealnim imenom Ilirije
sami ideji pritiska pečat nerealnosti, je s prezi-
ranjem zaprek bolj onemogočil uresničenje ideje,
kakor zapreke same.

Frederik, kot pesnik naš največji romantik, v
svojem življenju pa resnejši spoznavalec
razmer, je križal meč z mehkimi, ljubeznivimi, a
bolj zvezde kakor zemljo opazujočim Stankom
Vrazom, in slovenstvo je premagalo ilirizem. Na-
rod je moral za tisti jezik, ki ga je poznal in raz-
umel, dobiti pisavo in knjigo, orodje svojega kul-
turnega razvoja, ker bi bila opustitev podedova-
nega jezika lahko vse ljudstvo vrgla v prazno-
to, v kateri bi bila germanizacija lahko imela naj-
lažje delo.

Narodno-kulturni emancipaciji na podlagi
slovenstva je za petami sledila analogna politična
ideja: družitev Slovencev, Zedinjena Slovenija.

Pravilnost Prešernovega mišljenja se je po-
kazala, čim se je pričelo praktično delo in se je
objavilo, koliko težav je bilo že uresničanju tega
cilja na poti. Napolniti Slovence v vseh pokraji-
nah z zavestjo, da so Slovenci, da ne pomenijo
imena Kranjce, Stajerce, Primorce narodne raz-
like, je bilo delo, o katerega težavah si niso bili
ilirski pesniki napravili pojnov.

Tudi med Hrvatini in Srbi so nujnosti praktič-
nega življenja pokazale neštete težave, o katerih
ni sanjala romantika. Povsod se je pokazala po-
treba dela v ožjih krogih, doseganje bližnjih ci-
ljev, boja z najelementarnejšimi zaprekami.

Ilirizem je ostal literarno poglavje. Ali zdra-
va ideja, ki je bila obsežna v njegovem jedru,
je ostala živa; zedinjenje Jugoslovancev je ostal
cilj, ki se mora zaradi velikih interesov doseči,
četiudi po drugih potih in na drug način.

Vsak smoter postane dosegljiv šele tedaj,
kadar so izpolnjeni pogoji. Kakor je za zedinje-
nje vseh narodov v svetovni zvezi potrebno kon-
solidiranje vsakega naroda, je bilo za zedinjenje
Jugoslovancev potrebno, da dosežejo njih po-
samezni deli svoje prve cilje.

Ko se to je zgodilo, je pokazala višja ideja
svoje elementarno moč. V kakšno politično brez-
močnost je obsojen ves evropski jugovzhod vsled
razdrobljenosti njegovih sestavin! Kakšna gos-
podarska neplodnost zija iz kaosa drobcev! Kako
mučno se bori vsako kulturno stremljenje v tes-
nih mejah dežele in deželice! Kako se zaprav-
lja duševne sile, prisiljene, da služijo najmanj-
šim skupnicam, medtem ko bi lahko plodonos-
no; delate za narod mnogih milijonov.

Potreba koncentracije sil, ki se energično
ujeljavlja v naši dobi na vsakem polju, zahteva
tudi od Jugoslovancev združitve, ne le zaradi bolj-
šega varstva njih posebnih interesov, ampak tu-
di zato, da postanejo uspešen faktor v svetovni
zvezi narodov. Zedinjenje jugoslovanstva spada
med probleme, katerih rešitev leži v ravni črti
človeškega napredka in neodvratnih zgodovin-
skih zahtev. Zato je morala ideja oživet v gla-
vah ljudstva samega.

Da je oživila, pokazuje najboljše solidarno
delo vseh jugoslovanskih socialistov v Evropi,
stranke delavnega ljudstva, ki bi bila nemogoča
brez najtesnejših stikov z ljudstvom samim in bi
se razsula kakor pleve v vetru, če ne bi uvaževa-
la ljudskih idej in zahtev. Prav zato, ker je in-
ternacionalna, ima socialistična stranka nalogo
napraviti iz svoje narodne trarine silo, ki jo la-

hko pripelje v mednarodno zvezo sposobno za na-
daljnje boje za višje cilje. In prav zato, ker se-
ga njen socializem na dno stvari in je prosta vseh
utopij, je morala praktična zahteva jugoslovans-
kega zedinjenja v vseh njenih delih, ločenih a
političnimi, administrativnimi in državnimi me-
jami, planiti kakor plamen, tisti trenotek, ko so
razmere pokazale možnost uresničenja.

Da je oživila ideja jugoslovanskega zedinje-
nja v ljudstvu, kaže nova taktika klerikalne
stranke na Slovenskem, ki ne bi bila nikdar sto-
rila kornka, neodobrenega od ljudstva, ki ji da-
je glasove.

Nikdar ne bi bil več kakor previdni Tavčar
zapustil svojega nekdanjega stališča, "da je bo-
dočnost Slovencev le v Avstriji mogoča," če ne
bi bila sila druge ideje odmevala iz ljudstva.

In kakor je med Slovenci, tako je med Hr-
vati, tako je med Srbi. Zedinjenje Jugoslovancev
je splošna zahteva v stari domovini. Glede na to
je vsak dvom izključen in v tem oziru je Sloven-
skemu Republičanskemu Združenju jasno začrta-
na pot.

Druga zahteva, ki odmeva preko morja in je
danes zahteva vsega trpinčenega sveta, je demo-
kracija. V Avstriji so se Jugoslovanci navzili to-
liko blagodatí avtokracije, da nimajo nobene že-
lje po novih podobnih izkušnjah. In kakorkoli
nam je sveto načelo samoodločevanja narodov,
kakor dobro vemo, da bo v prvi vrsti ljudstvo v
stari domovini samo sklepalo o bodočih oblikah
svojega političnega življenja, nam je vendar re-
publičanska oblika nove jugoslovanske skupnosti
najbližja v ideji in tisti najbližji cilj, za kate-
rega se je vredno boriti.

Evropskim Jugoslovantom ne predpisujemo
kraljevine, ne diktiramo republike; toda nešteti
vzroki nalagajo nam, da vzdržimo republiko v
svojem programu.

Predvsem nam kažejo razna znamenja, da
se bavijo tudi misli naših rojakov v stari domo-
vini z republiko. Zakaj naglašajo vsi njihovi go-
vorci demokracijo? Zakaj pomenijo "Slovenec"
Kofečevem avtonomno republiko? Zakaj so po-
zdravljali padee carizma? Zakaj sprejemajo z
navdušenjem sodelovanje socialistov, o katerih
vedo, da so republikanci? Zakaj planiti navduše-
no češčenje prezidenta Wilsona, ki ni le besedo
slavna zgodovina Mavrov v Španiji nima pomena
za njih zaostane ostanke v Afriki.

Ko so se Jugoslovani naseljevali v svojo se-
danjo domovino, so bili že ločeni v razna plemena.
To je nedvomljivo dejstvo, četiudi obstaja iz
tistih časov več legenda, kaor zanesljive zgodo-
vine. In kmalu, ko so se utrdile njih naselbine,
je posega roka usode neugodno v njihovo življe-
nje. Medtem ko so si Bolgari, Srbi in Hrvatje
časoma uredili države, katerih meje so se razno-
vrstno menjavale, tudi v bojih, ki so jih vodili
med sabo in s katerimi so se solidarno stabilili, so
padli Slovenci pod tuje gospodstvo, še preden so
se mogli državno organizirati. Krščanstvo je bi-
la tista bleščeča pretveza, pod katero so tuji "za-
ščitniki" iz Saleburga in Ogleja napravili helo-
te iz njih. Križ in meč sta prišla skupno med nje,
in meč ni služil križu, temveč narobe. Iz krajev
svobodnega slovenskega ljudstva, demokratično,
da, komunistično živčnega, so napravili nemško
"marko," in močna mejo jih je ločila od sosed-
nih in sorodnih Hrvatov.

Za dolga stoletja je bil razvoj Slovencev lo-
čen od vsega sorodnega, napeljan v nove struge,
in oropan samostojnosti. In odkar so privilegirani
nemški baroni postali zemljiški gospodarji slo-
venskega kneta, so fevdalni gospodje, deželne
gospodje in cesarske oblasti skupno delali, da bi
prelevili "barbarske Vende" v "kulturne Ger-
mane."

Če je kakšen faktor pod nehom, ki mora o-
praviti stremljenje Slovencev po lastnem na-
rodnem življenju, je ta! Več kakor tisoč let so
telalet mogočne, z vsemi primernimi sredstvi raz-
polagajoče sile na to, da bi vzele takorekto naj-
manjšemu narodu v Evropi njegovo narodnost.
Toda živeči brez svoje državne organizacije, pod-
ložni tujeem, skoraj izključno navezani na kme-
tijo, kjer so dolga stoletja tlačani, ne poznava-
joči šol, brez literature, brez najprimitivnejših
poučnih knjig, neprenehoma vabljeni z dobrotami
germanizacije in užigavani z njenimi biči, so
si tekom vse te dolge dobe ohranili svojo narod-
no posebnost in svoj jezik, tako da so, ko je izza
dolge teme fevdalizma z drugimi mladimi silami
vstala tudi demokratična narodna ideja, v krat-
kem času in v skrajno zoprnih razmerah organi-
zirali svojo, za stopnjo svojih sosedov nikakor ne
zaostajajočo kulturo, se pokazali svetu kot na-
rod, stopili z bujno sposobnostjo na tekmovalno
polje civilizacije, in v približno enem stoletju
razvili literaturo, katere najzlahtnejše cvetove bi
čislal vse svet, če mu ne bi bili zaradi narodove
politične obskurnosti neznani.

Narod, ki je preživel tako dolgo zatiranje, ne
da bi bil utonil v morju tujine in vstaja izza več
kakor tisočletnega teptanja in denacionaliziranja
kakor mlad, kakor da se je šele porodil, se ne
more uničiti, razun če bi ga postreljali, vsega,
od sivega do otroka. In njegovo stremljenje po

svobodi, ki ga ni moglo ustaviti zazibanje v sanje, obljube ugodnosti, puška in vislice, je nesmrtno, dokler živi sam.

Kljub vsemu močnemu stremeljenju po popolni ločitvi Slovencev od njih najbližjih sorodnikov Hrvatov, ki jo je podpirala trdna politična meja, se ni mogla posrečiti ideja popolnega kitajskega zida. Skupni razvoj Slovencev in Hrvatov je bil kajpada presek. Naj so bile plemenske razlike med njimi ob času naseljevanja večje ali manjše, v nadaljnjih stoletjih je bilo enim in drugim usojeno, da hodijo vsak svojo pot. In danes je dejstvo, da žive Slovenci in Hrvati kot dva naroda, vsak s svojim jezikom, vsak s svojo literaturo, s segami in navadami, ki se razhajajo v marsičem.

Toda razmere, ki so bile zatiralcem ugodne, vendar niso bile tako uslužne, da bi bile napravile iz njih dvoje tujih narodov in onemogočile vse stike. Potreba, najodločilnejši faktor življenja, je včasih celo njih gospodarje prisilila, da so spajali vezi, ki bi jih bili najrajši docela pretrgali.

V dobi večne turške nevarnosti, ko so osmanlijski napadi posegali daleč v kranjsko deželo, so morali najbližji sosedi Turkov hoče noče varovati Evropo. In tu se ni dalo preprečiti shajanja Slovencev in Hrvatov v bojih, ki so bili boji obojih, povrh tega, da so bili boji za varnost evropske civilizacije. V bojih z Benečani in pri raznih drugih prilikah se je od časa do časa obnavljalo tako združevanje in zavest sorodstva je dobivala toliko kuriva, da ni mogla ugasniti.

Ko je okrutnost fevdalnega zatiranja tekem več kot enega stoletja gonila tlačanske kmete na severu in jugu Evropa v obup in napravljala njih življenje tako brez cene, da so ga rajši tvegali, kakor da bi bili prenašali sužnost brez upora, so se slovenski in hrvaški kmetje družili v skupno puntarsko vojsko, operirali po skupnem strategičnem načrtu in Matija Gubec, beg upornikov, iz katerega je hudobnost tiranov napravila "kralja," je bil vodja Slovencev in Hrvatov, kakor

je bil sam napol Slovenec in napol Hrvat. Takrat so sestavili program, zanimiv v narodnem in socialnem oziru; obsegal je svobodo kmetov in v obliki, kakršne so si v tistih časih mogli domisliti, skupnost Slovencev in Hrvatov. Na železnem prestolu pred Markovo cerkvijo v Zagrebu je bila z žarečo krono ovenčana kmečka in narodna demokracija, z Gubčevim truplom vred je bila v tem zadnjem dejanju krvave, kmečke tragedije razsekana tudi narodna solidarnost.

Doba reformacije in protireformacije, polna kruto romantične tragike, je suvereno prezirala meje med Slovenci in Hrvati. Semintja so prehajale knjige, strastno pozdravljane in besno preklinjane; na Dolenjskem so bili predikantje doma kakor na Hrvaškem; čez Sutlo so prehajali ljudje po svojo duševno uteho in drugi ljudje za "iztrebljenje strupa."

Sredstva skupnega občevarja in prilike zanj so bile omejene. Ali toliko jih je bilo vendar, da je ostala zavest bližnjega sorodstva v samem narodu živa, kar je večjega pomena od državnih deklaracij, pragmatičnih sankcij in tronskih obljub.

Ko se je Evropa narodno zbudila, je našla nova, boljše rečeno po dolgi stagnaciji obnovljena in prerajena ideja v duši ljudstva med Jugoslavi pripravljenosti tla.

Začetkom 19. stoletja je stopil nacionalizem v areno z vsemi atributi romantike. Ves vzduh je bil poln romantizma, ki označuje vsako mladost. Narodni preroki so bili pesniki — romantičarji. Po ideale se je segalo v nebesa, novi svetovi demokracije zaklinal na vse štiri strani sveta, ampak tudi nad vse razumljivo opisal nevarnosti vsake avtokracije.

Naša organizacija hoče pomagati Jugoslavi v stari domovini. Ali njeno delo se vrši v Ameriki in čudna luč bi morala pasti na našo duševno zvezo z deželo, v kateri živimo, če bi odtod propagirali novo monarhijo z absolutno kraljevsko sankcijo!

Želeči najboljšo pogoje življenju svojega na-

roda na evropskem jugu, vendar ne smemo pozabiti, na višje interese sveta in človeštva, na potrebo bodočega miru in njega varstva. Misleči na to ne moremo ostati slepi, da obsega monarhična rešitev jugoslovanskega vprašanja eminentno nevarnost intrig in konfliktov, ki bi na Balkanu ohranili evropsko smodnišnico in napravili iz jugoslovanskega edinstva evropsko nevarnost namesto mirne garancije.

Tudi v tem oziru ne more biti nobenega dvoma o nalogah Slovenskega Republičanskega Združenja.

Program S. R. Z. obsega federacijo oziroma avtonomijo posameznih delov, iz katerih naj bi bila sestavljena Jugoslovanska republika.

Za to zahtevo ni treba mnogo besed. Da se vjema z idejami Slovencev v stari domovini, nam je znano. Bližnje sorodstvo z ostalimi Jugoslavi ni dejstvo, ki vendar ne izbrise aktualnih posebnosti Slovencev, ki se morajo — četudi morda le začasno — ohraniti, da postane uspešna združitev mogoča. Jezikovne razmere same so najboljši tolmač. Kakršen je položaj sedaj, se ne more slovenska literatura mahoma pretopiti v "jugoslovansko"; slovenske šole ne morejo postati čez noč hrvaške ali srbske; Slovenec mora biti gotov, da ga bodo njegovi uradniki razumeli, da bo na sodišču veljaven njegov jezik, da sploh ne bo imel na svoji zemlji nobenih jezikovnih težav.

To ni nikakršen "separatizem," kajti federacija ne prezira skupnih zadev, ne odklanja centralne uprave za reči, ki so brez škode lahko centralizirane ali pa jim centralizacija naravnost koristi. V vseh ameriških državah velja en jezik; a tudi Zedinjene države so federativna republika z avtonomijo za posamezne države in s centralizacijo skupnih zadev.

V jugoslovanski republiki bi bilo še več reči lahko centraliziranih. Vsa pridelna, poljedelska, gospodarska, industrijska vprašanja, vse zadeve socialnega zakonodajstva, pravosodne legislature se lahko rešujejo federalno; samo po sebi

se razume, da pripadajo vse zunanje zadeve skupnosti.

Federativna ureditev se tudi najbolje vjema z načeli demokracije, ki se temelji celo na samoupravi tako majhnih skupin, kakor so občine, ne da bi se s tem kršili skupni interesi. Pri avtonomiji posameznika se pričinja demokracija; podreditve posebnih interesov pod splošne jo krona. Oblika, v kateri prihaja oboje do veljave, je pa federacija.

S plemenitim navdušenjem se je pričelo delo S. R. Z. in leto dni je bilo uspešno. Čas pa ne pozna meja. Neustavno hiti dalje in nobena naloga v življenju se ne opravi tako, da ne bi bilo treba še dodatka ali da ji ne bi sledila nova za petami.

Cilj Slovenskega Republičanskega Združenja še ni dosežen in na poti do njega je še obilo dela, in bo ga tem več, čim bolj se bomo približevali cilju.

Konvencija je poklicana, da si napravi o tem čim jasnejšo sliko in najde najboljše sredstva za rešitev vseh nalog. Delegati iz mnogih krajev Amerike bodo v kratkih dneh zbrani, da opravijo to delo in v tem, ko jih iskreno pozdravljamo, jim želimo najboljši uspeh kot nagrado za trud, ki ga bo narod v boljših razmerah spominjal s hvaležnim srcem. Težka je pot, toda smoter je tako vzvišen, da je vreden vsega dela, vsega napora, vsake žrtve. Prepričani smo, da najde konvencijo pripravljeno za to.

Pri svojem delu ne bo zbor pozabil, da je ves končni uspeh naših trudov odvisen od enega faktorja, s katerim nas spajajo neštete vezi. Zedinjene države se bojujejo za demokracijo sveta, za samoodločevanje, za osvoboditev zatiranih narodov Avstrije. Naš cilj je cilj Zedinjenih držav; njihova zmaga je odrešenje našega naroda. Amerika pomaga vsemu svetu z vsemi svojimi viri in s svojo krvjo. To nam je nepozabno. Zedinjene države se lahko zanašajo na nas — sedaj in kadarkoli nas potrebujejo.

Slovensko republičansko združenje.

SEDEŠ V CHICAGU, ILL. IZVRŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostič, Filip Godina, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Frank Kerže, Anton J. Terbovec, Jože Zavrtnik.

NADZORNI ODBOR:

Matt Petrovič, Ludvik Benedik, Frank Veranič.

CENTRALNI ODBOR:

John Ermenc, Joseph Fritz, Joseph Ivanetič, J. Judnič, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravljica, Jacob Muha, Zvonko Novak, K. H. Pogodič, Matt Pogorelec, John Rezel, Jos. Steblaj, Frank Šavs, Frank Udovič, Charlie Vesel, Andrew Vidrih, Stefan Zahric, Leo Zakrajšek, Anton Zlogar.

(Opomba. Zastopniki organizacij in listov, ki se doslej še niso prijavili, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno prijavijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. — Naslov za pisma in denarne pošiljave je sledeči: Anton J. Terbovec, P. O. B. No. 1, Cicero, Ill.)

ZA KONVENCIJO S. R. Z.

Izvrševalni odbor predlaga za konvencijo S. R. Z., ki se snide 13. septembra v Chicagu, sledeči provizorični

DNEVNI RED:

1. Tajnik pozdravi delegate in otvori zborovanje.
 2. Volitev predsedstva in zapisnikarjev konvencije.
 3. Volitev odbora za pregled poverilnic.
 4. Tajnikovo poročilo.
 5. Blagajnikovo poročilo.
 6. Poročilo nadzornega odbora.
 7. Splošni položaj in dosedanje delo.
 8. Prihodnje naloge S. R. Z.
 9. S. R. Z. in Hrvatsko Republičansko Združenje.
 10. S. R. Z. in vojni cilji Zedinjenih držav.
 11. Volitev izvrševalnega, centralnega in nadzornega odbora.
 12. Razno.
- Definitivni dnevni red določi seveda konvencija sama, ko se konstituirajo. Vse organizacije, ki žele kakšno izpremembo dnevnega reda ali imajo kakšne predloge, ki bi se morali pri dnevnem redu jemati v poštev ali pa so sploh važnejšega pomena, so naprošene, da jih sporoče tajniku, čim prej je mogoče.

Konvencija se vrši v dvorani Pilsen Auditorium na Blue Island Ave., blizu 18. ulice in se prične ob 8. dopoldne.

Anton Terbovec, tajnik.

ZASTOPNIKI ZA DRUGO KONVENCIJO S. R. Z.

Doslej so za konvencijo, ki se prične v petek, 13. t. m. v dvorani "Pilsen Auditorium" v Chicagu, Ill., prijavili sledeči zastopniki:

Izvrševalni odbor: Frank Bostič, Filip Godina, Frank Kerže, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Anton J. Terbovec, Jože Zavrtnik.

Nadzorni odbor: Ludvik Benedik, Matt Petrovič, Frank Veranič.

Delegati:

Za Slovensko Narodno Porporno Jednoto: Joseph Ambrožič in John Vogrich.

Za Slovensko Svobodomiselno Zvezo: Avgust Avčin in William Rus; namestnik Jakob Tisol.

Za Slovensko Delavsko Podporno Zvezo: John Prostor.

Za Jugoslovansko Katoliško Jednoto:

Za Jugoslovansko Podporno Zvezo "Sloga": John Rezel in John Ermenc.

Za socialistični klub, Čitalnico in pevski zbor "Naprej" v Milwaukee, Wis.: John Kalan.

Za Slov. sekcijo soc. stranke: Frank Mrgole, Frank Podlipec.

Za mladeniško podporno društvo "Danica" v Chicagu: Frank Mravljica.

Za slovenski pevski in tamburaški zbor "Lira" v Chicagu: Adolf Misja.

Za slovenski pevski zbor "Sava" v Chicagu: Frank Hren.

Za slovensko postajo M. W. of A., št. 16211: Lorene Lotrič.

Za društvo "Slovenija", št. 44, Č. S. B. P. J.: John Stonieh.

Za slovenski delavski "Sokol" v Chicagu: John Kalin.

Za slovensko knjižno društvo v Dubuque, Iowa: Karl H. Pogledich.

Za dnevnik "Prosveta": Paul Berger.

Za dnevnik "Enakopravnost": Janko N. Rogelj.

Za "Proletarec": Jože Zavrtnik, ml.

Za Glas Svobode": A. H. Skubie.

Za mesečno revijo "Čas":

Za mesečnik "Slovenska Družina": Zvonko Novak.

Za okrožno organizacijo S. R. Z. za zapadno Penna: Anton Zornik, Tom Petrovac, Vincenc Widmar, John Kvartich, Louis Kveder, Frank Volk, Walli Peternej, Jakob Ambrožič.

Za okrožno organizacijo S. R. Z. za jugovzhodni Kansas: Joe Bratkovich in Anton Šular.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Yale, Kansas: Anton Rupar in Leo Junko.

Za okrožno organizacijo S. R. Z. za Johnstown, Pa. in okolico: Louis Krašna, Joe Likar, Joe Bečaj, Ignac Travnik, Ivan Illeršič.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Buena Vista, Pa.: Nick Triller.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Clevelandu, Ohio: Frank Šomrak in Joseph Skuk.

Za žensko krajevno organizacijo S. R. Z. v Clevelandu, Ohio: Miss Kattie Pire in Mrs. Terezija Jakšič.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Collinwood, Ohio: Joe Modie in John Zupane.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Chicagu, Ill.: Anton Pue in Frank Udovič.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Detroit, Mich.: Jos. Kotar in Joseph Oven.

Za krajevno organizacijo S. R. Z., Ely, Minn.: John Teran in John Judnič.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v East Palestina, Ohio: Anton Terbovec (pooblaščenec).

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Forest City, Pa.: Jos. Čebular.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Glencoe, Ohio: John Kravanja.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Joliet, Ill.: Valentin Pire.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Kokomo, Ind.: Joseph Fon.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v La Salle, Ill.: Frank Jakše in Justin Zajc.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Staunton, Ill.: Anton J. Terbovec (pooblaščenec).

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v St. Louis, Mo.: Mrs. J. Speh in Vincenc Caimkar.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Milwaukee, Wis.: John Krašna in Frank Puncer.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Sheboygan, Wis.: Anton Zorman in Heronim Svetlin.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v White Valley, Pa.: John Frank.

Za krajevno organizacijo S. R. Z. v Waukeganu in N. Chicagu, Ill.: Martin Judnič.

Za Zvezo Slovenskih Svobodomiselcev v Ameriki: Anton Jankovič.

Za žensko organizacijo S. R. Z. v Chicagu, Ill.: Miss Mary Avčin.

Opomba.—Organizacije, ki še niso prijavile svojih delegatov, prosim, da to nemudoma store.

Anton J. Terbovec, tajnik.

IZJAVA.

V številki 66 "Glas Svobode" je bil objavljen članek pod naslovom "Malo stvarne kritike", ki je zbudil v slovenski javnosti in med člani "Slovenskega Republičanskega Združenja" precej razburjenosti in povzročil razne komentarje. Tudi izvrševalni odbor S. R. Z. je imel — kakor mnogo drugih članov — občutek, da mu je s člankom očitana nedelavnost in da pase lenoba zaradi tega, ker bi bili njegovi člani radi bogato naplačani za vsako svoje delo.

Da je moral izvrševalni odbor smatrati omejen članek za napad nase, je bilo razlagati iz besed, ki so bile naslovljene na "tiste, ki so se postavili, oziroma se dali voliti za vodilne člane v organizaciji". Očitane koristolovstva so pa očitno obsegale besede:

"Gotovo je sveta resnica, da ni to delo plačano z dolarji. Ali ljudje božji, kam pa bomo prišli, če bomo gledali, da naj nam narod za vsako besedo, ki jo izgovorimo ali zapišemo, tudi takoj plača, in to še prav pošteno plača!"

Kdor torej gleda za bogato obloženo mizo še po plačilu zato, ker sedi in je, ni vreden te narode prijaznosti in zaupnosti. Treba ga je odpoditi, sicer okuži vso svojo okolico."

Izvrševalni odbor S. R. Z. se je dne 22. avgusta sešel na izredno sejo, na katero je povabil tudi gospoda Zvonko Novaka, o katerem se je mislilo, da je spisal omenjeni članek. Ker ni napad obsegal nobenih dejstev, na katera bi se bil naslanjal, je hotel izvrševalni odbor izvesti iz njegovih ust, katerih grehov ga more dolžiti.

Na seji je brat Konda, lastnik "G. S.", in sam član izvrševalnega odbora, izjavil, da nima stika s člankom, s katerim se čuti enako napadenega kakor ostali člani eksekutive.

Ker se je gosp. Zvonko Novak oglašil kot pisec članka, ga je predsednik seje pozval, naj pove, kaj je izvrševalni odbor zagrešil.

Gosp. Novak je izjavil, da ni hotel napasti izvrševalnega odbora, temveč le neki list in neko posamezno osebo. Dasi je bil upozorjen na stavke njegovega članka, ki kažejo naravnost na izvrševalni odbor, je vztrajal na svoji trditvi.

O stvari se je razvila debata. Vsi člani izvrševalnega odbora so se čutili prizadeti z napadom in so ga solidarno odklonili. Izvrševalni odbor se zaveda, da ni dovršeno vse delo, toda mirne vesti lahko izreka, da je storil absolutno vse, kar je bilo mogoče v danih razmerah in s tistimi sredstvi, ki so bila na razpolago. Račun o svojem delu poda bližnje dni drugemu zboru S. R. Z., ki bo lahko sodil o njem. Z vsvo odločnostjo pa mora odklanjati očitke koristoljubnosti; vsi člani izvrševalnega odbora so vse leto opravliali svoje delo brezplačno in tega dela je na mnoge izmed njih odpadlo toliko, da so morali žrtvovati ne le ves svoj prosti čas, ampak se pogosto odrekati najnujnejšega počitka, da so mogli izvršiti naloge, katerim so se posvetili. Ker ni mogel gospod Zvonko Novak navesti ne enega fakta, ki bi bil podprl njegov napad, je neutemeljenost članka očitna in za izvrševalni odbor S. R. Z. je zadeva zaključena.

Etbin Kristan, Filip Godina, Jože Zavrtnik, Anton J. Terbovec, Frank Kerže, Martin V. Konda.

ŽENSKA ORGANIZACIJA S. R. Z.

Chicago, Ill.

V nedeljo se je zbralo veliko število čikaških Slovencev na razgovor o Slovenskem Republičanskem Združenju in o pripravah za njegovo konvencijo. Kdor pozna čikaške razmere in ve, da so bili tukajšnji Slovenci na glasu kot nekakšni zaspanci, lahko spozna, da je ideja S. R. Z. res-

nično porojena iz ljudstva, kajti nobena organizacija še ni zbudila med Slovenci toliko navdušenja, kakor S. R. Z. Misl za žensko organizacijo je prišla izmed čikaškega ženstva samega. Veliko število, ki se jih je zbralo na sestanku, je bilo naravnost presenetljivo. O vseh rečeh, ki se tičejo organizacije in njenih ciljev, se je stvarno razpravljalo. Govorilo se je tudi o udeležbi ženstva pri nedeljski manifestaciji in toliko lahko povemo, da bodo članice dale paradi poseben značaj. Brez skrbi se lahko pravi, da še ni bilo nikdar take slovenske manifestacije v Chicagu, kakor bo nedeljska.

Na sestanku je bila sestra Mary Avčin izvoljena za delegatkinjo na konvencijo.

Omenimo naj, da šteje ženska podružnica že pri ustanovitvi 100 članice.

IZVLEČEK ZAPISNIKA SEJE ČIKAŠKE KALNE ORGANIZACIJE S. R. Z.

dne 5. septembra 1918.

Brat tajnik otvori sejo ob 8. zvečer. Predsednikom za tekočo sejo je izvoljen brat R. Udovič. Čitajo se imena odbornikov in zastopnikov. Navz-čih je do trideset zastopnikov.

Zapisnik se sprejme kot je bil čitan.

Dopis čikaškega narodnega združenja, v katerem poročajo, da se udeležijo manifestacije dne 15. septembra in da pošljejo na shod v Pilsen Auditorium govornika, se vzame na znanje.

Čitajo se dopisi 18-ih društev, ki poročajo, da se bodo korporativno udeležili manifestacije dne 15. septembra, ki se vzamejo na znanje.

Brat Šavs poroča, da se mu je prijavilo za stanovanja že precejšnje število delegatov S. R. Z.; stanovanja za dosedaj prijavljene delegate ima že preskrbljeno. Ob enem apelira, naj se mu da nekaj pomožnih moči, ki bodo čakale delegate na čikaških kolodvorih in jih dovedle na določena mesta. V ta odbor so izvoljeni: John Stonieh, Minka Aleš in Mary Udovič. Ti imajo nalogo pričakovati delegate na kolodvoru, to je take, ki bi sami imeli težave z iskanjem zborovalnega prostora. Sklenjeno, da se temu odboru preskrbe trakovi z ameriški barvami, na katerih bodo črke S. R. Z., da jih bodo delegatje na kolodvorih lažje spoznali.

Brat Udovič poroča, da je izvršil naloge, katere mu je dala zadnja seja lokalne organizacije. Bil je na pristojnih uradnih mestih za dobavo dovoljenja za pohod po ulicah, katerega je tudi dobil. Nadalje tudi poroča, da je najel godbo. Ker pa se pričakuje pri tej manifestaciji zelo velika udeležba, se sklene najeti še eno godbo. To delo se poveri bratu Udoviču. Naroči se mu tudi, da preskrbi dekoraterja za okrašenje konvenčnih prostorov.

Brat Gottlicher poroča, da je pisal pevskim društvom Naprej v Milwaukee, Ljubljani in Waukegan, Slovani v So. Chicagu in Liri ter Savi v Chicagu za nastop pri manifestacijskem zborovanju v nedeljo 15. septembra v Pilsen Auditoriumu. Dosedaj so mu odgovorila pevska društva Naprej v Milwaukee, Slovani in So. Chicagu in Sava iz Chicagu, ki so pripravljena nastopiti s pevsкими točkami na zborovanju v Pilsen Auditoriumu.

Brat Aleš poroča o delovanju odbora in kolektorjev za fond \$1000. Kampanja se vrši do 1. oktobra. Nadalje poroča kot član jugoslovanskega odbora za vojno razstavo v Grantovem parku. Prvotno je bil Jugoslovonom določen dan 15. septembra na tej razstavi, toda vsled gotovih vzrokov so nam pozneje določili 14. september za jugoslovanski dan. Brat Aleš se pritožuje, da na prvo nismo bili pozvani, in krivdo vsled tega zvrča na g. Ivana Zupana, ki kot zastopnik Slovencev ni obvestil uradnikov slovenskih društev o seji. Priobčil je le notico v "Glasilu K. S. K. J.", katero je opazilo nekaj uradnikov naših društev in se potem udeležilo seje. Na seji so potem Zupana kritizirali radi njegovega postopanja. Zastopniki

hrvatskih in srbskih društev so izjavili, da so mislili, da je Zupan uradno pozval zastopnike vseh slovenskih društev v Chicagi. Končno se je sklenilo, da se radi boljše kooperacije skliče še ena seja zastopnikov slovenskih društev, na kateri se bo izvolil odbor, ki bo imel nalogo urediti vse potrebno za prodajo vstopnic na vojno razstavo in za skupno jugoslovansko povorko na razstavnih prostorih v park Grant. Na tej seji so bila zastopana vsa slovenska društva v Chicagi. Izvolil se je odbor, ki naj bi skrbel za kar največjo udeležbo vojne razstave na jugoslovanski dan dne 15. septembra. Ker pa bo jugoslovanski dan sedaj dan preje, to je 14. septembra, je zaključek pripravljalnega odbora za jugoslovanski dan na vojni razstavi, da se parada ne bo vršila, ker večina naših ljudi dela ob sobotah popoldne, vendar tega bi udeležba ne bila taka, kakor bi bilo želeli. Pač pa se bo zvečer imenovanega dne izvršil ostali del jugoslovanskega programa. Na sporedu bo hrvatski, oziroma srbski narodni ples kolo, pevske točke in govori. Sklep večine tega odbora je, da se pozove dr. Leontića za govornika ob tej priliki.

Brat Jurečič izjavlja, da mu je g. Zupan rekel, da je pisal in telefoniral Prosveti o skupni seji zastopnikov jugoslovanskih društev in vsled tega je kritika, da v tem oziru ni izvršil svoje dolžnosti, neopravičena. Brat F. Godina konstatira, da odpre vsako pismo, ki pride na "Prosveto" in da pozitivno ve, da ni prišlo od g. Zupana nobeno pismo oziroma naznanilo o imenovanju seji. Ravno tako tudi ni dobil telefonskega obvestila. V tem smislu izjavlja tudi brat Zajec. K stvari govore še Udovič, Aleš in Jurečič.

Brat tajnik poda sledeče finančne poročilo: Dohodki s prenosom za mesec avgust \$192.06; stroški v avgustu so pa znašali \$33.83. Večina stroškov se nanaša na predujme, agitatorično literaturo in poslovne stroške. Brat tajnik povdarja, da bo treba razviti nekoliko večjo agitacijo za pridobivanje stalnih prispevalcev. Lokalna organizacija ima sedaj 133 stalnih prispevalcev, toda prispevke zelo preredno plačujejo. Stalni prispevalci so pripravljeni redno plačevati, toda treba je, da jih zastopniki društev redno iztirjajo. Tudi je število 133 članov, veliko premajhno za čikaško lokalno organizacijo. Potruditi se bo treba, da se pridobi vsaj še enkrat toliko članov, kajti stroški naraščajo in za uspešno delo lokalnih organizacij, kakor tudi centrale, so potrebna dovoljna sredstva.

Seestra Udovič poroča, da bodo imele čikaške in okoliške Slovenke sestanek v nedeljo, 8. septembra, kjer bodo skušale organizirati žensko organizacijo S. R. Z. Nadalje poroča, da se vrši med tukajšnjim ženskim živalna agitacija za udeležbo manifestacije 15. septembra. Ženstvo bo polnoštevilno nastopilo v pohodu ob 9. dopoldne, tako da bodo s svojim nastopom nadkrilile vse dosedanje slovenske prireditve v Chicagi.

V odbor za publiciranje med konvencijo S. R. Z. so izvoljeni Jože Zavertnik ml., F. Udovič in A. Pue. — V odbor rediteljev za prireditev dne 15. septembra so izvoljeni: M. Turk, F. Aleš, John Turk L. Lotrič, J. Jurečič, A. Zidar, M. Ciganič, A. Pue in F. Godina. — **Čikaška sejavači, naj preskrbi napise društvom, kateri jih še nimajo.** Sklenjeno, da se za to priliko naroči 1500 ameriških zastavic.

Društva, ki so obljubila udeležbo pri manifestaciji za demokracijo, za principe, za katere se bore Zedinjene države in za osvoboditev Jugoslovancov, so sledeča: George Washington, št. 270, SNPJ.; Slov. Delav. Sokol Chicago; Lincoln, št. 351, SNPJ.; dr. št. 1, SSPZ.; dr. št. 100, SSPZ.; Gorenjec, št. 104, SSPZ.; Slovenski Dom, št. 86, SNPJ.; Slavija, št. 1, SNPJ.; Francisco Ferrer, št. 131, SNPJ.; Jugoslovani, št. 104, JSKJ.; slovenska postaja št. 16211, M. W. of A.; Nada, št. 102, SNPJ.; pevsko društvo Sava; pevsko društvo Slovan; Slovenija, št. 44, ČSBPJ.; slov. soc. klub št. 1; dr. št. 47, SSPZ.; Zvon, št. 70, JSKJ. To so društva, ki bodo sodelovala pri manifestacijskem pohodu 15. septembra. Pohoda se bodo udeležili tudi Slovenci, ki so izven društev, nadalje Hrvati, Srbi in Čehi, delegatje SRZ, delegatje SNPJ., gostje iz okoliških naselbin itd. Zastopniki društev so izjavili, da vlada med obsejstvom veliko razpoloženje za to manifestacijo in se pričakuje, da bo prinesla velik moralen uspeh.

Brat Udovič poroča o ustanovitvi podružnice Hrvatskega republičanskega združenja. — Brat Steblay povdarja, da bo lokalni organizaciji potreba organizirati kampanjo za nakupovanje bon-dov četrtga vojnega posojila. V tem oziru se bo uredilo vse potrebno. — Ker je dnevni red izčrpan, zaključil predsednik sejo.

F. Z.

IZ ZAPADNE PENNSYLVANIE.

Lawrence, Pa.

Dan 25. avgusta ne pojde hitro iz spomina Slovencev, ki so se udeležili VI. rednega konferenčnega zborovanja okrajne organizacije Slovenske-

ga republičanskega združenja za zapad. Pensylvanijo. Konferenca se je vršila na Broughtonu in je uspela bolje, kot je mogel kdo pričakovati. Dan je bil lep, vreme vseskozi ugodno, kar je gotovo precej vplivalo na obilno udeležbo. V splošnem pa je na to zborovanje prignala naše ljudstvo čut za demokracijo, želja storiti vse, da se pripomore k ureditvi ciljev SRZ. Konferenca so se udeležili vsi tisti, od katerih smo pričakovali udeležbe. Rojaki na Broughtonu so pa tudi naredili vse, da napravijo bivanje svojih gostom v njihovih naselbinah kar najbolj mogoče udobno in kar se v današnjih razmerah sploh da storiti. Domači rojaki so imeli dela čez glavo, tako da ni bilo ni misliti o kakšni zabavi zanje, toda ne smete misliti, da so ga opravljali z mržnjo, pač pa si lahko bral veselje in navdušenje z obrazov, ker so videli, kako prodirajo naše ideje med tukajšnje Slovence.

Ta dan je naselbina obhajala tudi slavnost dvigovanja ameriške zastave. Udeležencev je bilo izredno veliko: celo par westmorelandskih naselbin je prišlo nekaj udeležencev, ki jih je naše zborovanje presenetilo, kajti tolikoga navdušenja in tako velike udeležbe niso pričakovali.

Videli so zasedene seje od zastopnikov društev okrajne organizacije SRZ za alleghenski in washingtonski okraj (county).

Zborovanje je bilo mirno in obsejstvo ter zastopniki so pazno sledili razpravam.

Že zadnji smo poročali, da je naša organizacija izvolila dva delegata za konvencijo SRZ. Na tej seji smo jih izvolili še šest, da jih imamo sedaj osem. Poleg tega pošlje naselbina Buona Vista svojega delegata, katerega bo financirala njihova organizacija.

Na tem zborovanju se je naselbina Buona Vista pridružila naši okrajni organizaciji in poslala na sejo svoje zastopnike. Njihov delegat za konvencijo je Nick Triler. Mi smo izvolili seje: Anton Zornik, T. Petrovich, Louis Kveder, Vincenc Vidmar, John Kvarich, Jakob Ambrožič, W. Peternej in Frank Volk. Delegatje Zornik, Kveder in Peternej so izven delegacije SNPJ. Naš namen je bil, naj bodo na konvenciji SRZ. percentuelno zastopani vsi sloji. Seveda bomo imeli velike stroške, toda borba za demokracijo nam mora biti več kakor denar.

Prispevki za julij in avgust okrajne organizacije so znašali \$352. Ako pomislimo na stroške, ki jih imajo rojaki agitatorji te okrajne organizacije SRZ, je ta svota za nas velik moralen uspeh, ker nam dokazuje, da so ljudje pripravljeni tudi gmotno podpirati naše gibanje. Mi ne živimo tako kompaktno skupaj, kakor na primer rojaki v Clevelandu, ki jih stane le kakšnih 5 centov voznih stroškov, pa lahko pridejo drug drugemu. Mi nimamo teh ugodnosti. Naselbine so oddaljene druge od druge po več milij, in poleg tega imamo z nekaterimi zelo neugodne ali pa sploh nobenih železniških zvez. Morda bi kdo vprašal, zakaj ne deluje vsaka naselbina, ki je sedaj zastopana v naši okrajni organizaciji, sama zase. Na to se lahko dobi v odgovor. Organizacija, ena ali druga, dobi vpliv v javnosti le tedaj, če more tej javnosti tudi pokazati, da ima za seboj maso. Vsaka naša konferenca je obenem manifestacija za program SRZ in za principe ameriške vlade, katere sta izrekla Wilson in državni tajnik Lansing kot podlaga bodočemu miru. Take manifestacije so izvedljive le tedaj, kadar nastopi velika organizacija z dovoljnimi sredstvi in dovolj veliko udeležbo, da se priredba tudi lahko imenuje manifestacija. Ravno ta podlaga naše organizacije je pomagala do tako velikih uspehov za SRZ v zapadni Pennsylvaniji. Ravno te manifestacije so nam pripomogle, da smo seznanili ameriško javnost, kdo smo in kaj želimo. Videli so naše prireditve, naše seje in manifestacije, pa smo obrnili njih pozornost nase. S tem vršimo svojo propagando mnogo efektneje, kakor pa če bi delovala vsaka naselbina tega okrožja le v krogu svoje lokalne organizacije.

Prav razveselilo me je, ko sem zadnjič bral, na kako trdno podlago grade okrajno organizacijo SRZ slovenske naselbine v Kansasu. Podlaga njihovi organizaciji je identična naši, le da nabirajo kar naravnost stalne prispevalce, iz katerih se stoji ožje lokalne organizacije, ki so reprezentirane v okrajni organizaciji po svojih delegatih. Dopisnik dotičnega poročila omenja, da ni tega pri naši organizaciji, ker so pri nas zastopana društva po svojih delegatih. Rojakom v Kansasu se zdi njihov način organiziranja praktičnejši in uspešnejši, kakor pa naš. Za njihove razmere je morda tudi res, kajti v vsakem kraju so drugačne razmere in po tistih je treba tudi uravnavati organizacijsko delo in agitacijo. Jaz in mnogo drugih rojakov tega kraja smo stvar dobro preštudirali, preden smo se lotili podrobnega agitacijskega in organizacijskega dela. Končno smo sklenili podpreti akcijo, da organiziramo ves tukajšnji okraj. Vedeli smo tudi, da so uspehi lahko zelo neugodni, ako pride človek prej z množjo kakor s tolačenjem in pojasnjevanjem. Ljudstvo je bilo na

ta način že mnogokrat prevarano, zato je bilo treba med njim pridobiti v prvi vrsti zaupanje naši organizaciji. V Kansasu je v tem oziru sedaj lažje, kajti to so sedaj že vsi lahko spoznali, kaj je Slovensko republičansko združenje, kako deluje in za kaj deluje. V začetku je bilo treba masi vedno pripovedovati in tolmačiti namene in cilje naše organizacije. Držali smo se stališča, da nam bo vsak prispevek dobro došel, in ko se je organizacija na ta način bolj in bolj trjevala, so postajali tudi prispevki večji in članstvo je raslo. Ljudje so prispevali iz prepričanja, in takih imamo vedno več. Po mnogih krajih je treba še sedaj agitacije, če se hoče dobiti kakšen prispevek, ker ljudje, posebnost tisti, ki zanašajo čitanje listov, še sedaj ne vedo, zakaj da gre. Prirejali so zborovanja, kakor sem že prej omenil. Ljudje so se jih udeleževali in spoznavali namene in potrebo naše organizacije. To je bila za naše razmere s taktičnega stališča najboljša pot za propagando SRZ. Pojdite danes v okrožje naše okrajne organizacije, pa boste spoznali, kako perfektno smo organizirani. Spoznali boste tudi, da je navdušenje tukajšnjih Slovencev za SRZ. toliko, da ni treba večjega.

Vpeljati pa bo treba praktičnejši poslovni sistem za lokalne organizacije, katerega bo morala izdelati konvencija.

Na konferenčnem zborovanju na Broughtonu dne 25. avgusta so bili na zborovalnem prostoru navzoči tudi vsi uradniki alleghenskega okraja (Allegheny county), kjer so obdržali svoje govore in kjer so se imeli priliko bližje seznaniti z našim gibanjem in s cilji naše organizacije. Vsakemu izmed njih smo dali en iztis lista "Slovenian Review", ki so ga čitali z zanimanjem in hladni senci in se o njem prav laskavo izražali. V svojih govorih so nas navduševali, naj nadaljujemo z začetnim delom in povdarjajo potrebo odpraviti vse cesarje in kralje, katere naj nadomestijo poplašeni ljudstev, ki naj izvršujejo zakone, katere bodo sprejemale ljudske zbornice. Njihovi govori niso bili prav nič razveseljivi za jugoslovanske monarhiste. Če ne verjamejo mojemu poročilu, jim lahko preskrbimo dokaze.

Sklenjeno je bilo, da se prihodnja konferenca naša vrši 4. nedeljo v oktobru v Pittsburghu. Pittsburghski rojaki so obljubili preskrbeti zborovalni prostor in druge potrebne stvari. Konferenco bomo zaključili z velikim shodom, na katerega smo povabili kot govornika brata Frank Keržeta. John Terčelj, tajnik okrajne org. SRZ.

REPUBLICANSKA ORGANIZACIJA MED HRVATI.

Chicago, Ill.

Med čikaškimi Hrvati se je zadnji terek ustanovila organizacija Hrvatskog Republikanskog Udruženja. Zanimanje za to gibanje je bilo med tukajšnjim hrvaškim ljudstvom že davno živo, toda razne težave so delale tako napoto, da ni prišlo prej do organizacije. V terek je nekoliko naprednih ljudi sklicalo shod v Narodno Dvorano, ki je bil dobro obiskan in na vabilo sklicateljev je prišel Etbin Kristan, ter je v daljšem govoru razložil jugoslovansko vprašanje, njegva vsebino in pomen in demokracijski način njega rešitve.

Nekateri ljudje, ki ne delajo nikdar zgage monarhistom, pa se imenujejo radikale, so prišli na shod z edinim namenom, da bi motili zborovanje in ga spravili o nered, če bi se dalo. Na njih vprašanja je govornik odgovarjal, ali to jim ni zado-stovalo, pa so mislili tako dolgo ponavljati vprašanja, da bi postal shod dolgočasen in se sam od sebe razpadel. Ta namen se ni posrečil, ker je predsednik prekinil vprašanja, ki niso spadala na dnevni red. V daljšem govoru je tudi sodrug Kokotović použil radikalne zagarje, da se postavljajo proti vsem socialistom v stari domovini, ki se odločno in požrtvovalno bojujejo za pravično rešitev jugoslovanskega vprašanja.

Po zaključku shoda se je okrog 30 članov vpi-salo v organizacijo, ki pomeni začetek aktivnega dela med čikaškimi Hrvati. Veliko zanimanje za stvar je porok, da ne ostane pri začetku, ampak pojde svojo pot do cilja. Težave so imeli izprva tudi Slovenci, ali kakor so jih oni premagali, jih bodo tudi Hrvati. Spoznava se lahko, da se Slovensko Republičansko Združenje kmalu razširi v splošno jugoslovansko organizacijo, ki bo dovolj močna za demokracijsko delo.

Morda se bo že na konvenciji S. R. Z. lahko kaj določenega ukrenilo v tem oziru.

REPUBLICANSKO ZDRUŽENJE MED HRVATI.

Ambridge, Pa.

Ideja jugoslovanske federativne republike nima pristašev samo med Slovenci, nego tudi med Hrvati in Srbi. ež večkrat smo imeli priliko čitati poročila o shodih in manifestacijah za jugoslov. federativno republiko, pri katerih so sodelovali tudi Hrvati in Srbi. Ustanovljenih je že par udruženj in v Detroitu, Mich. se je ustanovilo Hrvat-sko-Srpsko Republikansko Udruženje. Poleg tega

se Hrvati v mnogih naselbinah zelo zanimajo za delovanje SRZ. in ne bo več dolgo, ko se bodo hr-vatske in srbske demokracijske mase v tej deželi združile za skupno delo. Potem bomo dobili Jugo-slovansko republičansko združenje, v katerem bodo zastopani vsi demokracijski Jugoslavlani in naša moč bo toliko izdatnejša, ker bomo delali skup-no za skupne cilje.

Kakor je med članstvom slovenskih podpo-rnih organizacij zelo veliko zanimanje za jugoslovansko vprašanje, ravno tako se vzbujajo zanimanje za to velevažno vprašanje tudi med članstvom hr-vatskih organizacij, posebno v Narodni Hrvatski Zajednici, ki je največja hrvatska podpora orga-nizacija. Medtem, ko je članstvo največje sloven-ske podporne organizacije v ogromni večini za program, ki ga zastopa Slovensko republičansko združenje, se to še ne more reči o N. H. Z. V njej so tri frakcije: Zottijeva, potem frakcija, ki sledi londonskemu odboru, katere ima za svoj evangelj krfsko deklaracijo, in v tretji vrsti so napredni hr-vatski demokracijski elementi, ki žele take rešit-ve jugoslovanskega vprašanja, da bo zadovoljila ljudstva jugoslovanskih narodov, ne pa take, kak-ršno propagirajo ljubitelji srednjeveških insti-tucij. Ljudje, ki žele rešiti jugoslovansko vpraša-nje na podlagi krfske deklaracije, nimajo za seboj večine članstva N. H. Z., pač pa poskušajo dobiti popolno kontrolo mašine, s katero jim bo mogoče podvreči članstvo. Masa hrvatskega naroda jim ne zaupa, zato jim tudi ne sledi. To je tudi vzrok, da ima Zottijev "Narodni List" med hrvatske mase po nekaterih krajih še toliko pristašev. Kakor hit-ro pa bi bilo: tej široki masi hrvatskega naroda možno pojasniti, da je tu še en program za rešitev jugoslovanskega vprašanja na podlagi federativne republike, tedaj bi Zottijevi pristaši kmalu izgubili, ravno tako pa tudi tisti, ki slede politiki krfske deklaracije. Oboji potrebujejo pojasnila, in ravno v tem imajo napredni Hrvati težave. Toda, kakor omenjeno, se je gibanje pričelo: sicer polagoma, toda razširja se. In ravno ta počastnost je nekaj dobrega, kajti dala bo hrvatski napredni masi pri-liko, da polagoma utrdi ideje pravične rešitve jugoslovanskega vprašanja.

Na konvenciji N. H. Z., ki prične dne 16. sep-tembra v Chicagi, bo gotovo prišlo na dnevni red tudi jugoslovansko vprašanje. Konvencija bo za-vzela nekako gotovo stališče in pristaši krfske de-klaracije mislijo, da se bo zavzela za londonski od-bor, kar je navsezadnje tudi mogoče, ker se nato deluje že dolgo časa potom njihovih organizacij in časopisja. Pristaši jugoslovanske federativne re-publike so zelo zaostali z agitacijo, kar je pripri-sotni raznim vzrokom, ki so prevladovali in še prevladujejo v javnosti ameriških Hrvatov. Toda kot je demokracija nepremagljiva drugod, tako je nepremagljiva tudi med hrvaškimi ljudstvom. Če so hrvatske demokracijske sile enkrat se neorganizirane, ni s tem rečeno, da se ne bodo nikoli or-ganizirale za skupno delo. Taka organizacija, ki bo združila vse, kar je demokracijskega med ame-riškimi Hrvati, se morda organizira kaj kmalu. Treba je najti le zveze z ljudmi enakih mnenj in ciljev, ki so pripravljeni delovati skupno za skup-ne cilje.

Člani odseka št. 304 N. H. Z. v Ambridge, Pa., so na svoji seji meseca avgusta sprejeli sledečo re-solucijo, katero so poslali državnemu tajniku Lan-singu:

"Z navdušenjem in trajno hvaležnostjo smo sprejeli vašo izjavo, s katero garantirate osvobodit-ev malim, zatiranim narodom, med katerimi je tudi hrvatski narod

"Prepričani smo, da pride mir, vzajemnost in harmonija med naše ljudstvo v stari domovini šele tedaj, ko ne bo noben narod nadvladoval drugega, nego bo vsak narod sam odločeval o svojih zade-vah. Vsled tega je naša ideja ustanovitve federativne republike svobodnih Hrvatov, svobodnih Srbov in svobodnih Slovencev; vsak teh narodov naj ima svojo državo v mejah te republike.

"S končno ameriško zmago pride tudi svobo-da našemu hrvatskemu ljudstvu: Zato se zave-zujemo pomagati moralno in materialno tej ve-likodušni republiki, da čimprej uveljavi principe, za katere je vstopila v vojno".

Obenem je društvo s to resolucijo poslalo tudi pismo društvenega predsednika, ki je bilo sprejeto na seji odseka.

S tem je to društvo pokazalo, kakšno taktiko je treba zavzeti, da se ameriška vlada pouči o že-ljah Jugoslovancov. Potom takih resolucij počmimo javnost, ako jih priobčujemo v ameriških listih, jih pošiljamo na razne vladne departmente v Washington, senatorjem in kongresnikom ter o-blastim posameznih držav. Obenem pa moramo vladi dokazati, da smo pripravljeni tudi pomaga-ti v njenem boju za principe demokracije. Dokaza-ti ji moramo, da tako misli ljudstvo dotičnega na-roda, kateri želi osvoboditev. In hrvatsko ljud-stvo v tej deželi bo prav gotovo, v kolikor se ni, storilo svojo dolžnost.

Poročevalce.

Poslednji dnevi Štefana Poljanca.

"Povej: ali zasledeš kako podobnost med nama? Pogledj natančno: na obrazu, v pogledu v glasu!"

"Čemu vse to? Mislim sem, da si blag človek."

"Boga mi, da nisem blag človek! — Ampak če govorim po praviči, me je ta nova manira je precej utrudila. Preblizu so še spomini in tudi ti si se preblizu mojim očem in mojemu sre-u. Začel sem prav pošteno uvaževati tiste razmere in kadar se malo privdam, pojde brez velikih težav. Za zdaj pa mi dovolji, da si malo odpočijem. — Lepa si, Matilda!"

Zalost je bila na njenem obrazu; gledala je nanj s sočutjem in strahom.

"Glej, Štefan sam si vedel, da sem te imela zmirom rada. Zakaj nisi prej prišel? Nič mi nisi bil bližji kakor jaz tebi in ti sam si bil, ki si motil moje oči. Mojega sreca nisi zmotil."

"In vendar so bile objokane tvoje oči."

"Zakaj ji stisne roko, kadar gre mimo? Zakaj me je prosil odpuščanja s solznim glasom in zakaj je pokazal, da je slab igralec? Mojega sreca ni rnil, ni mu treba odpuščanja!"

"In spet so solzne tvoje oči!"

"Lahko mi je; več je veselja v teh solzah nego bridkosti."

"Sedi h klavirju, Matilda, in zaigraj!"

Trpljenje je trepetalo v njegovem glasu. Matilda je igrala. On je slonel na zofi in je zatislil oči; Bog vedi, če je slisal pesem. Zvoki so utihnil in vzdramil se je.

"Daleč je še, daleč, Matilda! — Preblizu je še preteklost in ti si še preveč podobna tisti, ki so jo ljubili poetje. Bolj pridno se moram učiti; začetek ni bil slab, ampak takoj so me zmotili spomini. Kadar pridem k tebi, ne odkleni nikoli več klavirja."

Vstal je zapel si je suknjo in je vzel klobuk.

"Hotel sem samo videti," je govoril hitro in jaci-ljaje, "samo videti sem hotel, če bi bilo mogoče, da bi s tabo — da bi s tabo uvaževal praktične razmere. Morda se bo dalo napraviti. Nocoj te nisem vprašal o ljubezni, o vseh teh lepih re-čeh; pozneje, Matilda, pozneje. Zdaj sem, glej, precej slab oblečen in tudi druge praktične raz-mere — ne bilo bi praktično, da bi zdaj govoril o ljubezni. Pozdravi teto! Kje pa je teta? No, Bog s tabo!"

"Tako se poslavljaj!"

Tedaj pa je padel Štefanu Poljancu klobuk iz roke, stopil je k nji, da sam ni vedel kako, in jo je poljubljaj s pekočimi ustnicami.

Ko je hitel po temni ulici v noč, se je bil s pestjo po čelu.

"Kaj ni mogoče upežati?"

V svitu svetilke je videl svojo senco na zidu in zdelo se mu je, da je švignil mimo gospod Valentin in da se je priženo zasmel.

VI.

Štefan Poljanec je bil hudo vzbujen, nestal-ne, bežne so bile njegove misli, nestalnost, bež-nost, nepokojno iskanje je razodeval njegov o-braz, so razodevali njegovi koraki, zmirom hite-či, nikamor namerni.

Čudno je, kako brez težave, brez trpljenja se razvijajo nekateri ljudje. Gosenica se zabu-ba, zaspi, in spomadi izfrlota metulj. Nekateri se niti ne zabujajo ne. Poznal sem človeka, dru-gače zelo poštenega človeka, ki je bil lani še revolucionar in je streljal v zvezde, letos pa je že ugleden rodoljub. In na zunanje se ni nič izpre-menil, samo nekoliko zredel se je. Vprašal sem ga, če ga je razvijanje kaj bolelo, pa je rekel, da ni. Seveda ne, gosenica je posenica. Nekdo dru-gi je bil lani še tako "moderen," da me je bilo strah zanj; celo Preruša je v nič deval in Gre-gorčiča bi še postrani ne bil pogledal. Letos je dramatičar Ciglerjeve povesti, oženil se je in Zupančiča še na česti ne pozdravi. (Dolje.)

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglaš po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznani tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugoslovanske zveze v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe Fr. Udovichi, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by South Slavic Workmen's Pub. Co., Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

N A S L O V (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Telefon Lawndale 8157.

REGISTRACIJA DNE 12. SEPTEMBRA.

Nova vojaška predloga je postala s podpisom predsednika postavljena, ki omogoči druženim državam postaviti 80 divizij na bojišče do 30. junija 1919 in poleg ima še 18 divizij doma.

Za registracijo je določen 12. september. Omejenega dne se registrirajo vsi moški, ki so stari osemnajst let in še niso postali stari šestindeset let. Izvzeti od registracije so moški v starosti med 21. in 31. letom, ki so že registrirani. Registracija dne 12. septembra bo trajala od osmih zjutraj do devetih zvečer. Registriranece bo razdelil lokalni naborni odbor v razrede. V kateri razred pride registriranec, je odvisno od njegovih odgovorov na postavljena vprašanja, ki pojasnijo, kakšno delo opravlja, kje dela, če je oženjen, državljan, nedržavljan itd.

Pri prvem naboru se je registriralo 9,586,508 moških. General Crowder čeni, da se po novem zakonu registrira 12,788,753 oseb. Da bi število registrirancev, ki je kot pri prvi registraciji, bilo dobilo manjše število za vojaško službo sposobnih moških. Vzroki so različni. Poklicali ne bodo oženjenih moži ali tistih, ki delajo v važni vojni industriji in jih je težko nadomestiti. Mnogi imajo skrbi za svoje, ki si ne morejo privoščiti kruha.

Strokovnjaki so preračunali, če odbijejo vse registrirane, ki bodo oproščeni vojaške službe, da jih ostane za prvi razred še 2,300,000 registrirancev. Vojni departament sicer namerava vse mladeniče, ki so spolnili osemnajsto leto in še niso stari devetnajst let, uvrstiti v poseben razred, najbrže pa bodo ti mladeniči že pozvani v vojaško službo po osmih ali devetih mesecih.

Predsednikova proklamacija, s katero je določil dan za registracijo, je več kot navadno uradno obvestilo, da je zakon postal veljaven. Njegova proklamacija je živ apel na ameriško ljudstvo, ki šteje 110,000,000 oseb, da doprinese žrtve in sili kliče, da naj prične za orožje proti avtokraciji centralnih sil. Njegova proklamacija je odgovor na izzivanje nemškega militarizma, da je dolžnost vsakega državljana, da vstopi v armado, če avtokracija ogroža republiko. To načelo so ustvarili ustanovitelji ameriške republike pred 125. leti. Ta princip razlaga predsednik v odstavku, ki pričinja z besedami: "Pred enim stoletjem in četrti."

Ameriška vlada se je formalno izrekla za razkosanje Avstrije. Državni tajnik Lansing je uradno sprožil profesorju Masariku, da vlada Združenih držav pripozna Čehoslovski narodni svet kot začasno vlado neodvisne čehoslovaške države, ki ima oblast voditi in izvrševati vojaške in politične zadeve Čehoslovakov. Obenem ameriška vlada priznava čehoslovaško armado kot del sobojne sile, ki je v vojni proti centralnim državam. — Lansing je tudi izjavil, da je ameriška vlada pripravljena stopiti v zvezo s priznano čehoslovaško začasno de facto vlado z namenom, da se nadaljuje vojna proti skupnemu sovražniku — Nemčiji in Avstriji.

Malo jasnosti.

Kdor čita časopis naših nasprotnikov, je gotovo že opazil, da se delajo skoraj vsa uradništva "socializmu prijazna" in tudi rada preplenkavajo članke iz socialističnih listov; dopisniki pa posebno radi ponavljajo stavke: "Nisem nasproten socializmu".

Večinoma so to navadne nesence; oni so nasprotniki socializma. Ampak iz trgovskih razlogov je koristno, če se to zataji. Tuptam so pa res posamezniki, yčasni dobri ljudje, ki bi radi sešli na dveh stolah. Nič ne pomagajo: Povedati je treba, da so taki polovičarji najslabši.

Nekateri ljudje imajo bolezen, da hočejo biti povsod "zraven". Mislijo, da ne gre nič brez njih. Vse je važno; in če bodo tudi oni malo porinili, bo še važnejše. Ako izkazujejo tudi socializmu svoje "simpatije", mislijo, da so storili bogve kaj.

Ali to ni nič. Socializem potrebuje prepričane ljudi, in kdor je prepričan, ne more biti socialist in še dvajset drugih reči obenem.

Treba je jasnosti: Ali je socializem dober? Ali je delavstvu koristen? Ali mu je potreben? Če sem prepričan, da je, moram biti popoln socialist, kajti drugače sem nepošten. Da pa morem biti prepričan, moram vedeti, kaj je socializem, in sicer ne le potem, kar govore o njem nasprotniki, temveč dobro ga moram poznati. Glavna napaka omenjenih polovičarjev pa je ravno v tem, da govorijo o socializmu kakor o hruškah in vetru, ne vedo pa o njem nič drugega kakor to, kar slučajno preberijo tuptam v kakšnem časopisu, na kakšnem cestnem shodu ali pa celo v kakšni pridigi.

Takim ljudem se ne more reči nič drugega kakor to: Najprej se kaj naučite, potem pa govorite. Pri človeku, ki se ni naučil čevljarstva, ne bom naročal čevljev in od zaketnega pisana si ne bom dal razlagati zakonov. Vi ste v političnem življenju to, kar so zakoniki pisali v pravnem.

Kdor se je pa toliko naučil o socializmu, da je spoznal njegov pomen, si mora znati odgovoriti: Ali je socializem dober ali ne? Če misli kdo, da je socializem kaj slabega, ne potrebuje nobenih simpatij. Kako more biti tak človek sploh prijazen socializmu? Pove naj, da je nasprotnik; saj nismo za to še nikogar požrili. In če ima kakšne argumente in dokaze, naj pride z njimi na dan. Mi bomo povedali svoje, ljudstvo bo lahko slišalo eno in drugo, pa bo scdilo. Tak boj z duševnim orožjem je vedno dober; še tisti, ki podleže v njem, koristi, ker je s svojimi pomisliki pomagal do jasnosti. Če se mora kakšen nauk bati vsakega pihljaja, gotovo ni veliko vreden. In kdor išče resnico, ne zatiska oči pred rečmi, ki bi mu mogle pokazati, da je v zmoti, temveč jih išče, ker more le tedaj verjeti v svoj nauk, če je premagal vse mogoče dvome. In bojevati se mora zanj le tisti, ki je prepričan o njem.

Če nam pa prihajajo ljudje, ki zatrjujejo, da ne nasprotujejo socializmu, bi morali tudi vedeti, zakaj mu ne nasprotujejo. Tudi za to je treba imati razloge.

Mi razumemo astronomo, ki presedi vse svoje noči za daljnogledni računi, pa pravi: Čas mi ne dopušča, da bi se bavil s političnimi vprašanji. Toda ljudje ki pišejo in pisarijo po časopisih, se hočejo zanimati za javno življenje in navadno hočejo imeti še celo veliko besedo v njem. Taki ljudje pa nimajo pravice, da bi bili indiferentni. Treba se je odločiti: Za ali proti. In vedno se vrača vprašanje: Ali je socializem dober ali slab?

Kdor pravi, da mu je socializem simpatičen, mora, če misli in govori odkritosrečno, in če sploh ve, kaj govori, soditi, da je socializem dober. V tem slučaju pa ni zanj, ako hoče biti pošten, druge, kakor da se pridruži socialistični organizaciji da je socialist z dušo in s telesom in da dela v političnem življenju.

Socialistična organizacija je delavska. Kdor se je kaj učil socializma, ve, zakaj mora biti delavska. S tem je pa tudi povedano, da ji morajo stati delavski interesi nad vsemi drugimi. Ako ne bi bilo tako,

bi bila sploh brez pomena. Kdor hoče zastopati interese kapitalizma, mora te postavljati v prvo vrsto; tako je tudi z delavskimi interesi. Le tisti jim more resnično služiti, kdor smatra delavsko vprašanje za važnejše od vsakega drugega.

Seveda je socializem še več kakor delavsko vprašanje. Kajti socializem pomeni organizacijo vse bodoče človeške družbe. Tudi pošten kapitalist, kateremu je človeštvo več kakor njegovi današnji sebični interesi, je lahko socialist. Ali medtem ko je življenje kapitalista v današnji družbi v primeri z delavčevim nebeško, mora delavec prenašati, vsa bremena in trpeti vse krivice, in zato je tudi najbolj sposoben, da praktično razume izpremembo družbe.

Delavsko vprašanje je jedro socializma. Tudi položaj delavstva je glavna bolezen sedanje družbe. Dokler to ni rešeno, ostane družba polna. Ali delavsko vprašanje se ne more rešiti z nobeno "prijaznostjo" in z nobenimi simpatijami. Socializem je študij tega vprašanja in rezultat tega študija. Na podlagi tega rezultata uči, kakšen je cilj in kakšna je pot do cilja.

Zdaj pa gre za to: Ali hočeš, da pridemo do cilja ali ne?

Če hoče, tedaj moraš z nami korakati po tisti poti, ki drži do njega. Ako ne greš z nami, nas zadržuješ; in če tedaj blebečeš, da simpatiziraš s socializmom, se vedoma ali nevedoma lažeš. S tem, da se ne pridružiš našemu boju, pomagаш vzdrževati sedanji sistem, pomagаш torej, četudi morda iz same nevednosti, kapitalizmu in si naš sovražnik. Stvarno je vseeno, če nas oviraš hote ali ne hote, vedoma ali nevedoma. Ako pride kdo iz same neumnosti skrbati, škoduje prav tako, kakor če se namenoma prodaja izkoriščevalcu.

Do vraga z vašo "prijaznostjo" in z vašimi "simpatijami!" Kako naj se delavski tovariši zanašajo na take ljudi, ki niso ne tiče ne miš, ne krop ne voda, ki ne sodelujejo z njimi, ampak ki imajo vsak čas "druge" opravke z delavskimi nasprotniki? Za kaj naj jih delavci imajo, kakor za nasprotnike?

Zaveden delavec ve, da pri se uresničenje socializma veliko blaginjo. Zato pa doprinese temu cilju žrtve. Kako naj sodi s tistih, ki se izogibajo vsaki žrtvi, pripravlja se pa, da bodo sedli k mizi, kadar jo bodo drugi pogrnili in zajemali iz sklade, kadar jo bodo drugi napodnili?

Ne! Teh dobrih "prijateljev" ne poznamo in ne priznamo. Vsak odkrit sovražnik nam je ljubši od in mišini besedami so največji škodljivci delavstva.

Ali si popolnoma naš, ali pa sploh ne — to velja v današnjih časih. Kajti to so časi bojev, največjih bojev, kar jih pozna zgodovina, bojev za osvoboditev človeštva. Tu se je treba postaviti na eno ali na drugo stran. Kdor ostane med zakopi, bo dobil kroglo od obeh strani. Kajti nobena mu ne bo zaupala, in s tem bo vsaka imela prav.

Navadno so ravno taki "prijatelji" prepričani, da ima vso glavno polno dobrih in imenitnih misli. Če je to res, ne najdemo nikjer take primerne prilike, da jih izrečejo, kakor v organizaciji. Od človeka, ki je res tako umen, je pričakovati, da želi od svojih misli tudi kaj praktičnega uspeha. Absolutno gotovo pa je, da jih bo našel edino v organizaciji; kajti zunan lahko brečči, koliko hoče, pa bo toliko zalego kolikor čemrjeva pesem. Organizacije nimajo časa in dolžnosti, da bi ločile modrosti, ki jih kdo prodaja po saloni. V organizaciji pa ima tudi najskromnejši član besedo, in če je kaj vredna, se tudi vpoštevajo.

Torej: Ali — ali! Ali prideš v organizacijo, tedaj vemo, čigav da si in lahko svetujemo, predlagamo, kritiziramo, sklepamo, sodelujemo, ali pa ostajaš zunan, in tedaj nimas pravice pričakovati ali zahtevati kaj zaupanja. Kadar bodo padale batine, boš sam kriv, če bodo padale nate.

Filipinski poljedelski departament naznanja, da je ravnatelj Hernandez izumel sredstvo proti živinski kugi. S sredstvom delajo še poizkuse.

CHIKASKA BOMBA.

V sredo je bil v Chicagi izvršen zločin, ki bi ga človek komaj mogel pripisovati duševno zdravi osebi, ker je v vsakem oziru enako nezmislivo, kakor je oduren. Z nobenega političnega stališča ni mogoče odobravati atentatov, če ne gre za deželo, v kateri vlada taka nezakonitost, da je samopomoč edino sredstvo zoper tiranstvo in če se to izvrši v izrednih razmerah. Toda v posameznih slučajih je mogoče političen atentat razumeti, tudi če ga človek ne odobrava. Tako se na primer zadnji atentati zoper mogotce kajzerizma v zasluženi Rusiji razumljivi; razmere jih razlagajo.

Chicaški atentat na pošti se ne more razumno tolmačiti. Bomba, ki se je razpočila v zveznem poslopiju, ni mogla po nobenem zdravem računu zadeti nikogar drugega, kakor nedolžne ljudi; tudi če je bila položena z masčevalnim namenom, ni mogoče uganiti, kako naj bi bili slučajni pasanti objekti četudi ne opravičenega, vendar vsaj s stališča fanatizma razumljivega masčevanja. Če je bil atentat uprizoren zaradi obsodbe članov I. W. W., si ne more zdrav razum razlagati, kaj naj bi koristil obsojenec, ki so vložili priživ in čakali na njega rešitev, na katero bi mogel tak hudodelski čin vse prej škodljivo kakor ugodno vplivati. Skratka — dejanje izgleda kakor delo blaznih možganov in edini namen, ki ga more doseči normalna misel, bi bilo brezobzirno, fanatično uničevanje.

Zdi se torej, da ima preiskava mnogo temnih kotov, v katere bo treba posvetiti, preden bo dejanje jasno, in zato se nam zdi tudi predčasno izrekat kakršnokoli avtoritativno mnenje, preden se zaključijo poizvedbe.

O brutalnom dogodku, čigar žrtve so štirje mrtvi in mnogo ranjenih, poročajo:

Bomba, ki je eksplodirala ob 3:11 p. m. ob vhodu v pošto poslopije iz Adamsove ulice je ubila štiri osebe in ranila njih trideset. Bomba ni bila vržena, ampak je bila dozdevno položena proti velikemu radiatorju na zapadni strani, ki ga je razstrelba razpršila na vse strani.

Policija in zvezni tajni agentje so se ravnali po teoriji, da je bomba napad delo članov I. W. W. ali tistih oseb, ki so jim bile naznanjene, da so člani te organizacije ali da simpatizirajo z njimi.

Žrtve razstrelbe so našli ležati zunaj na Adamsovi ulici. Neko dekle, ki je vstopilo v poslopije, je umrlo tam, kjer je padlo. Neki pomorščak, ki je šel po pošto, je bil ubit od opeke. Ubila sta bila tudi dva pismonoša. Eden je prihajal na delo, drugi je odhajal od dela.

Še isti večer je krožila govorica, da so oblasti dobile dokaze, da je bil napad namenjen pohodu strokovno organiziranega delavstva v pondeljek na Delavski praznik.

Najprej so mislili, da je bila bomba nabita s T. N. T., najbolj silovito učinkujočim razstrelivom; sedaj predpostavljajo, kolikor je posneti po časniških vesteh, da je bila napolnjena z dinamitom in zelo strokovnjaško izdelana.

Ob času razstrelbe se je nahajal v poštnem poslopiju William D. Haywood, tajnik organizacije I. W. W. s svojim advokatom Vanderveerjem in drugimi advokati, ki so zagovarjali člane I. W. W. Argumentirali so z državnim pravnikom, da naj nikar ne opira na okrožnem sodišču, da se izpuste člani I. W. W. pod poroštvom, dokler ni njih okoližna sodišče. Frank K. Nebeker, ki je vodil obtožbo proti I. W. W., je nekaj minut prej brzojavno naznanil svoj resignacijo vladi, preden se je dogodila razstrelba.

Haywood je izjavil, da ni po njegovem mnenju noben član I. W. W. izvršil bombnega napada, pač pa da mu stvar izgleda, kakor da je nemško delo.

Policija se je bala, da napade Haywooda množica, vzela ga je zato v okrajno ječo.

O načinu, kako je bila vržena bomba, prevladujejo razna mnenja. Nekateri pravijo, da je bila vržena iz Edisonovega poslopija. Bombni eksperti trdijo, da je bomba, ki je napravila tako škodo, tehtala najmanj dvajset do pet in dvajset funtov in da sta jo položila dva napadaleca.

Bivši čehoslovski svetovalec John Sedny, ki se je bavil z eksplozivnimi snovmi, je dejal, da je bila

bomba močna, če bi bila pravilno postavljena, da bi razstrelila vso stran poslopija. Po sodbi strokovnjakov je bila položena tesno k steni in njena sila je udarila nazaj in proti tlom. Silo bombe je bilo opaziti na oknih nasproti stoječega poslopija. Šipe niso le popokale, ampak so bile zrobljene v drobce. V poštnem poslopiju je nastala panika, ko se je razpočila bomba. Poslopije ima osemnadstropij in ob času razstrelbe je bilo v njem polno ljudstva, ženskih in moških. Ko se je bomba razpočila s silnim treskom, so nekateri popadali na tla. Žrtev bombe je postal tudi konj, vprežen v ekspresni voz. Bil je pokrit do polovice s kosi, drobci in steklom, ki jih je bomba vrgla na vse strani.

Razstrelba je ustavila večino ur v poštnem poslopiju. Ura, ki se je nahajala najbližje eksploziji, se je ustavila ob 3:12 p. m.

BOGASTVO IN DELO.

Ena najtežjih reči na svetu je dokazovati ljudem, da je bogastvo produkt dela.

Na tisoče in tisoče ljudi je, ki jim je ta ideja čisto nova in če bi jim jo začel razlagati, bi jo niti ne verjeli.

Seveda bi jim ne oilo na noben razumljiv način mogoče razložiti, kako je po njih mnenju bogastvo pridobljeno. Nekaj morda znajo — ali vsaj domišljajo si, da gre naposled delu tudi nekaj kredita za pridobivanje bogastva, toda čisto malo.

Kako naj zaponade to vprašanje na pr. kakšna starejša dama ali gospod, kateremu je rajnik oče zapustil na smrtni postelji delnice bogate družbe? Oba razumeta edino to, da so delnice popisane, podpisane in da nosijo dividende.

Če slučajno v podjetju, kjer imata investirane svoje deleže, izbruhne štrajk — kajti tudi delavci so iz mesa in krvi in žele včasih malo večji delež — je naravno to za obadva nezahvalno, kriminalno. Kako tudi ne, saj so njihovi dividende v nevarnosti. V tem slučaju nimata časa misliti na razmere, v katerih žive delavci, ki omogočujejo, da dobivata dividende. In lahko si mislimo, kako grde besede imata ta dva parasita družbe za bojujoče se delavstvo. Oba delničarja mislita, da se imata zahtevati za svoje dividende edino svojemu očetu, ki jima jih je zapustil, ne pa delavcem, ki v resnici producirajo in tako povzročajo, da se dividende sploh delajo. Ne eden ne drugi ni nikdar pomislil, kako je to mogoče, da ima navaden popisan popir moč proizvajati dividende.

Istotako je s prodajo zemljišč. Pojdite pa vprašajte poprečnega prodajalca zemljišč, če ni s tem, ko je prodal zemljišče in naredil \$1000 profita, nekoga v družbi oškodil. Presenečen bo, pa bo rekel, da je ravnal čisto pravilno, zarotil se bo, da ni nikogar oškodil. Kupec je kupoval, on je pa prodal, čisto iz proste roke. Ni ga silil. Ne more razumeti, koga naj bi oškodil.

Če ga vprašate, če bo z denarjem, ki ga je pri prodaji profitiral, kaj kupil, bo gotovo rekel, da bo. In če ga še vprašate, če misli, da so reči, ki jih misli kupiti, potrebovale delovnega časa, bo sicer v zadregi, ali priznal bo, da je potrebovalo toliko in toliko časa za proizvodnjo. Pa če se nadaljuje in ga vprašate, če je on kaj proizvajal, ko je prodal zemljo in naredil \$1000 profita, bo moral priznati, da ni. Na ta način mu je dala družba \$1000 za nič in da mu družba more dati to svoto za nič, mora nekdo v družbi zato trpeti. Trpeti morajo neke žene in otroci. On seveda sam ni kriv temu; ves sedanji kapitalistični sistem je kriv, ki to dopušča, toda pod tem sistemom je nekaj družbi ukradenega.

Bogastvo se ne da proizvajati magično, kakor sveti blagoslov. Bogastvo je mogoče proizvajati edino potom dela in nikakor drugače ne.

DRUŠTVOM V CHICAGI IN OKOLICI.

Vodstvo vojne razstave je določilo soboto 14. septembra za jugoslovanski in čehoslovski dan na tej razstavi. Prvotno je nam bila določena nedelja 15. septembra za jugoslovanski dan, toda ker je določena tudi za Poljake, Ruse, Ukrajince in ker bo to tudi zaključni dan razstave, so nam in Čehoslovakom določili en dan prej.

To naj tajniki in predsedniki čustev, ki so se udeležili zadnje seje slovenskih društev v Chicagi, upoštevajo.

Parada Jugoslovancev na razstavnem prostoru odprave, ker je naš dan v soboto, pa jo je vsled raznih ovir težko organizirati. Vsa, kdor želi prisostvovati točkam jugoslovanskega programa na razstavi dne 14. septembra ob 8. zvečer (ob tem času se prične oficijelni program Jugoslovancev) naj pride na razstavnih prostor v Grant Parku ob Michigan Ave. (bliž Van Buren St.) kakor hoče. Odbor Jugoslovancev, ki ima v oskrbi jugoslovanski del programa priporoča, naj se Jugoslovanci udeležijo razstave gori omenjeni dan. Na sporedu jugoslovanskega programa bo govor, petje in narodni ples kolo. Oder za pevce bo na desni strani pri vhodu. Kdor si ne bo že preje ogledal razstave, naj pride že ob 6. ali še prej zvečer. Zvečer boste imeli priliko opazovati prizore iz vojne, bitke in druge stvari, ki vas bodo zanimale. Nihče naj ne zanudi te razstave. Ako ne boste imeli časa za udeležbo 14. septembra, udeležite se je kak drugi dan.

VAŽNO ZA SLOVENCE, HRVATE IN SRBE PRI REGISTRACIJI.

Zelo važno je za Slovence, Hrvate in Srbe, ki prihajajo iz Avstro-Ogrske, da se jim ni treba registrirati kot avstrijski podaniki, ampak se lahko registrirajo kot Jugoslovani (Hrvatje, Slovenci ali Srbi), ki jih nazivljejo podanike Avstro-Ogrske.

Do registracije je še nekaj dni, in naše rojake opozarjamo, da je petnajsto vprašanje zelo važno zanje, ki se peča z narodnostjo registrirane. Registrator bo to zapisal v zapisnik, kar bo registriranece odgovoril.

Iz Detroita, Mich., poročajo: Katoliška cerkev skusa na vse kriplje pridobiti moč v politiki. Na pritisk katoliških političarjev je bila sprejeta mestna odredba, ki prepoveduje prodajanje in razdeljevanje časnikov, ki napadajo katertikoli vero. Mestna odredba je tako sestavljena, da prepoveduje razdeljevati celo tiskovine, ki kritizira mormonizem.

Na podlagi te mestne odredbe je bil aretiran Fred Banan, ker je prodajal list "Michigan Christian Advocate", glasilo metodistov. List je prinesel uvodnik "A Darning Neutrality", v katerem je članar kritiziral papeža Benedikta, ker ni protestiral proti umrtitvi Edith Cavellove, bolniške strežnice, ki so jo ustrelili Nemci. Policija ni tega dogodka izrabila za boj pred sodiščem, ampak je Banana aretirala zopet 6. julija, ko je ponudil na prodaj protikatoliški list "Menace", ki neusmiljeno biča grehe rimsko-katoliške hirarhije. Obravnava je bila takrat preložena, daširavno so zagovorniki obtožena zahtevali, da se obravnava nadaljuje.

Advokatje, ki ne žive v verskih predsodkih, izjavljajo soglasno, da je mestna odredba protijustavna, kajti že v prvem dodatku ustave se glasi, da kongres ne sprejme postav, ki ustanovijo vero ali jo prepoveduje izvrševati; ustava države Michigan pa pravi v drugem členu in prvem odstavku, da se ne sme sprejeti postav, ki omejuje svobodo govora ali časopisja.

Ljudje, ki so proti tej mestni odredbi, pravijo, da druge vere se niso nikdar zahtevale, da umolknejo njih kritiki, in sedanja mestna odredba se da edino primerjati s preganjanji heretikov po rimski hirarhiji, ko je vladala svet.

Vojni departament je naročil za ameriško armado onkraj morja en milijon takozvanih "železnih porcij". Te porcije služijo vojakom, če ga ne more doseči kuhana jed. Napravljene so iz zmletega mesa in pšenične moke stisnene v kolaček. Poleg dobrih vojak še kos sladke čokolade. Taka "železna porcija" preživi vojaka štiri in dvajset ur.

General Crowder je izdal pojasnilo, kako se imajo registrirati bolniki po novem nabornem zakonu dne 12. sept. Bolniki, ki ne morejo priti v registracijski lokal, lahko pošljejo zaupnega človeka, da zanj odgovarja na postavljena vprašanja.

Vojni cilji medzaveznih delavcev in socialistov.

(Dalje.)

Najvišje načelo, to je pravica, da vsako ljudstvo odloči o svoji usodi samo, mora sedaj odločiti, kakšni koraki naj se podvzamejo za obnovitev ali popravilo, kakor tudi kakšne teritorialne izmenjave so potrebne na koncu sedanje vojne.

Radi tega konferenca naglašava važnost delavskemu in socialističnemu gibanju za jasno in natančno definicijo, ka jnaj pomeni pravica, da ima vsako ljudstvo pravico odločevati o svoji usodi. Ne usoda rodu niti sorodnost jezika je smatrati več kot možnost, ki gre v prilog federacije ali zedinjenja. V teku 19. stoletja so teorije te vrste tako pogosto služile za plašč agresivnosti, da Internacionala ne more drugega kakor skrbeti, da se takemu zlu zastavi pot. Vsaka potreba preureditve meja ima biti izvršena absolutno na predlagi želje prizadetega ljudstva.

Resnica je, da je za potrebno posvetovanje o željah prizadetega ljudstva v vseh slučajih nemogoče, in da problemi narodnosti in teritorijev niso povsod enaki. Vendar, kar je potrebno v vseh slučajih, je to, da se določi procedura ne potom prizadetih strank, ampak potom vrhovne mednarodne oblasti.

Na podlagi navedenih splošnih načel predlaga konferenca sledečo rešitev posameznih problemov:

a. Belgija.

Konferenca vztraja odločno na tem, da mora biti eden glavnih mirovnih pogojev ta, da popravi nemška vlada pod nadzorstvom mednarodne komisije krivice, ki jih je, kakor je priznava, storila Belgiji; da poplača vso škodo, ki je nastala valed teh krivic; da se obnovi Belgija kot neodvisna suverena država in se prepusti belgijskemu ljudstvu, da v vsakem oziru samo odloča o svoji bodoči politiki.

b. Alzacija-Lorena.

Konferenca izjavlja, da ne gre pri alzaško-lorenskem problemu za teritorialno ureditev, temveč za vprašanje pravice, in vsled tega je to mednarodni problem, katerega rešitev je neizogibna, če naj bo mir pravičen in trajen.

Frankobrodsko pogodbo je obenem okružila Francija in kršila pravico prebivalcev Alzacije in Lorene, da razpolagajo sami s svojo usodo; to je pravica, ki so jo ponovno zahtevali.

Francija lahko, čim je zagotovljeno to priznanje, pristane na to, da se prebivalstvo Alzacije in Lorene še enkrat vpraša za njegove želje.

Mirovna pogodba bo imela podpis vseh narodov sveta. Garantirala jo bo Zveza narodov. Tej Zvezi narodov ima biti, s svobodo in odkritostjo ljudskega glasovanja, katerega podrobnosti se lahko pozneje določijo, prepričana organizacija take ureditve, ki naj v zmislu pravice enkrat za vselej reši usodo Alzacije in Lorene.

in definitivno odstrani iz splošnega evropskega življenja spor, ki mu je nalagal tako težko breme.

c. Balkan.

Konferenca izreka načelo, da morajo biti vse krivice pravice in nasilnosti, ki so bile nanešene ali se še nanašajo balkanskim narodom, odstranjene oziroma popravljene.

Srbija, Črna gora, Rumunija, Albanija in vsi od vojaštva zasedeni kraji morajo biti izpraznjeni od sovražnih sil. Kjerkoli želi ljudstvo enega plemena in jezika združjenje, se mora to izpolniti. Vsak tak narod mora dobiti popolno svobodo, da rešuje svoje zadeve, ne oziraje se na imperialistično stremljenje Avstro-Ogrske, Turčije ali kakšne druge države.

Sprejemši to načelo, predlaga konferenca, da se ves problem upravne reorganizacije narodov na Balkanu izroči posebni konferenci njihovih zastopnikov, ali da se v slučaju nesporazuma, reši potom mednarodne komisije na podlagi:

a) da ima vsaka plemenska manjšina v vsaki neodvisni suvereni deželi svojo lokalno samopravo in varnost za razvoj svoje lastne civilizacije;

b.) Splošne garancije za svobodo ter versko in politično enakopravnost vseh plemen;

c.) Carinska in poštna zveza, ki naj obsega vse balkanske države, katerih vsaka naj ima prost pristop do svojega naravnega morskega pristanišča;

d.) Vstop vseh balkanskih narodov v zvezo ali federacijo potom medsebojnega sporazuma za vzajemno delo v vseh zadevah, ki se tičejo skupnih interesov.

D. Italija.

Konferenca izreka svojo toplo simpatijo do naroda italijanske krvi in jezika, ostavljenega izven meja, ki so bile kot posledica diplomatskih pogodb preteklosti in iz strateških razlogov določene italijanskemu kraljevstvu ter podpira njegovo zahtevo, da se združi z narodom svojega plemena in jezika. Konferenca uvideva, da bi bili potrebni ukrepi za varnost legitimnih interesov italijanskega ljudstva ob morju, obsoja pa osvojevalne cilje italijanskega imperializma, in je prepričana, da se vse legitime potrebe lahko zavarujejo, ne da bi se anektirali teritoriji drugih narodov.

Z ozirom na italijansko prebivalstvo, raztreseno po vzhodnem obrežju Adrije se morajo odnositi med Italijo in jugoslovanskim prebivalstvom temeljiti na načelu enakopravnosti in sporazuma, tako, da se odpravi vsak vzrok za spore v bodočnost.

Ako se najdejo v novo določeni italijanski kraljevini skupine slovanskih plemen, ali skupine italijanskega plemena v slovanskih krajih, mora

biti na obeh straneh dana vzajemna garancija vsem, da jim je zagotovljena popolna svoboda samouprave in naravnega razvoja njihovega življenja.

E. Poljska in baltičke pokrajine.

V zmislu pravice, da ima vsak narod sam odločati o svoji usodi, mora biti Poljska obnovljena v edinstvu in neodvisnosti ter s prostim pristopom do morja.

Nadalje izjavlja konferenca, da bi bila vsaka bodisi odkrita ali zakrčkana aneksija Livonije, Kurlandije ali Litve od strani Nemčije krivica in absolutno nedopustna kršitev mednarodnega prava.

F. Židje in Palestina.

Konferenca zahteva za žide v vseh deželah take splošne pravice svobode veroizpovedanja, izobrazbe, prebivanja in poklica ter enakopravnega državljanstva, kakor naj jih uživa ostalo prebivalstvo vsakega naroda. Dalje izraža mnenje, da naj se Palestina osvobodi izpod krute in zatiralne turške vlade, da postane svobodna država, v katero se židovsko ljudstvo po svoji volji lahko vrne in vrši svoje reševanje svobodno in nemoteno od drugih plemen ali veroizpovedanj.

G. Problem turškega cesarstva.

Konferenca obsoja vsak namen, da bi se moral katerikoli narod vrniti pod kruto gospodstvo turške vlade, kateri je sedaj podvržen. Naj se predlaga karkoli glede na Armenijo, Mezopotamijo in Arabijo, tiranstvu sultana in njegovih paš ne morejo biti vnovič podvržene. Konferenca obsoja imperialistične namene vlad in kapitalistov, ki bi iz teh in drugih krajev, sedaj pod gospodstvom turških tolpa, radi napravili le sredstva izkoriščanja ali militarizma. Ako se ljudstvo v teh krajih ne čuti sposobno, da bi samo ravnalo s svojo usodo, zahteva konferenca, da se postavijo ti narodi v zmislu gesla, ki odklanja aneksije, pod upravo komisije, ki naj deluje pod nadnarodno oblastjo Zveze narodov. Konferenca tudi misli, da zahtevajo interesi svetovnega mira, da se Dardanele stalno in uspešno nevtralizirajo in ostanjejo vse glavne črte vodnih zvez odprte kakor pod kontrolo Zveze narodov in proste vsem narodom, brez vsake ovire ali carinske zahteve.

H. Avstro-Ogrska.

Konferenca ne izreka za vojni cilj, da se Avstro-Ogrska razbije, ali da se ji odreče gospodarski pristop k morju. A drugi strani ne more konferenca dopustiti, da bi se zahteve Čehoslovakov in Jugoslovancev po neodvisnosti smatrale za vprašanje, notranje odločitve. Narodna neodvisnost naj se v zmislu ukrepov, ki jih stori Zveza narodov, prizna tistim narodom, ki jo zahtevajo.

jo, in dotični kraji naj imajo priložnost, da si določijo sestavo in svoje zveze v zmislu svojih zahtev in interesov. Ako mislijo, da je primerno, lahko ustvarijo svobodno obdonsko federacijo držav namesto avstro-ogrškega cesarstva.

I. Kolonije in posesti.

Internacionala je vedno obsojala kolonialno politiko kapitalističnih vlad. Obsojajoča jih tudi sedaj, vendar priznava medzaveznika konferenca, da je treba s položajem, kakršen je, računati.

Konferenca zahteva, da zavaruje mirovna pogodba domačim plemenom v kolonijah in posestvih izdatno zaščito zoper izgrede kapitalistične kolonizacije. Konferenca zahteva, da se prizna avtonomna uprava vsaki plemenski skupini, ki doseže gotovo stopnjo civilizacije, vsem drugim pa progresivno sodelovanje pri krajevni vladi.

Konferenca je mnenja, da naj povratek kolonij tistim, ki so jih imeli pred vojno, ali njih zamenja ali odškodnine za bivše kolonije ne tvorijo ovire za sklepanje mira.

Take kolonije, ki so bile od katerekoli bojujoče sile osvojene, morajo biti predmet posebnega uvaževanja na mirovni konferenci, na kateri bodo sosedni kraji opravičeni do udeležbe.

Toda določba mirovne pogodbe, ki se bo nanašala na to vprašanje, mora zagotoviti gospodarsko enakopravnost v takih krajih za ljudstva vseh narodnosti, in s tem garancije, da ne bo pri tem nikomur onemogočen legitimni pristop do surovin, da ne bo nikomur preprečeno razpečevanje njegovih lastnih proizvodov ali odvzet pravičen delež v gospodarskem razvoju.

Kar se zlasti tiče kolonij vseh bojujočih sil v tropični Afriki, od morja do morja, včevši vse kraje severno od Zambese in južno od Sahare, obsoja konferenca vsako imperialistično idejo, ki bi naredila iz teh dežel plen enega ali več narodov, jih izkoriščala za kapitalistični profit ali jih uporabljala za pospeševanje militarističnih ciljev vlad.

Z ozirom na te kolonije se konferenca izreka za sistem kontrole, ki naj bo ustanovljen po mednarodnem sporazumu in garantiran od Zveze narodov, ki bo spoštujoča narodno suverenost, sposobna, da bo sledila visokim idejam gospodarske svobode in interesirana na tem, da zagotovi domačemu ljudstvu pravice pod najboljšimi pogoji, ki so v njegovih razmerah mogoče, zlasti pa:

1. Bi v vsakem kraju vpoštevala želje ljudstva, izražene v obliki, ki jim je mogoče.
2. Interesi domačih plemen z ozirom na zemljiško posest bi se zaščitili.
3. Državni dohodki bi bili porabni za blagostanje in razvoj kolonij samih.

(Dalje prihodnjič.)

Kavkaška tragedija.

Razmere, ki so nastale na Ruskem s sprejetjem brest-litovskega mira, so prinesle malo blagoslavlja; doslej ga vsaj ni videti skoro nikoli. Pač pa so posledice poročile obilo gorja, in med tistimi, ki imajo za ta "mir" le vzdihne in bridke solze, so v prvi vrsti Armenci.

Konferenci, ki jo je angleška Labour Party pred kratkim imela v Londonu, je evropski zastopnik armenske socialistične stranke predložil spomenico, ki opisuje, kaj je Armenec doletelo po "končani vojni." Mihael Varandjan, ki je izročil spomenico konferenci, je bil tudi član konstitucionalne skupščine in je znan v Internacionali.

Spomenica ima sledečo vsebino:

Kakor vse kaže, bo brest-litovska pogodba največja katastrofa za armenski zgodovini, itak že bogati nesreč in groze. Turkom je dala ne le pokrajine turške Armenije, tekem sedanje vojne osvobodjene za ceno ogromnih žrtev, ampak tudi rusko Armenijo, sestavljajočo del kavkaške administracije, in perzijsko Armenijo.

Ko je vojna izbruhnila in so bili Armenci ena masse obdolženih simpatij za zaveznike, se je pričelo preganjanje. Turki so začeli ubiti te, da so pripravili Armence ob voditelje, preden so jih jeli mučiti in ubijati. Naše tiskarne in listi so bili uničeni, vsako znamenje armenskega intelektualnega življenja je bilo poteptano, vsi naši voditelji, na stotine sodrugov, pisateljev, profesorjev, pravnikov, časnikarjev, je bilo aretiranih, ognjenih in usmrčenih. Z besedami ni mogoče opisati vseh grozot, ki jih je v nesrečni armenski deželi izvršila mladoturska vlada, prekašajočena Abdul Hamidove okrutnosti. In zdi se, da se mučenčarstvo Armenije še ni končalo. Turki so sedaj v Kavkaziji, v ruski Armeniji, in dva milijona Armencev v tem kraju ogrožena enaka usoda kakor njih rojake v turški Armeniji.

Ko je boljševiška vojska zapustila armensko fronto, ni turška armada zapravljala časa, temveč je hitela zasedanjem izgubljenih vilajetov Bitlis, Trebizond, Erzerum in Van. Toda ti nepričakovani uspehi je niso zadovoljili. Ko so zatrli odpor armenskih prostovoljcev in iztrebili neoboroženo armensko prebivalstvo, so Turki napredovali proti kavkaškemu teritoriju, da bi zasedli Kars, Ardahan in Batum kraje, ki so jih jih boljševiki prepustili z brest-litovskim mirom.

Medtem je Zakavkazija razglasila svojo neodvisnost. Štiri glavne narodnosti te dežele, Armeni (dva milijona), Georgijci (dva milijona), mohamedanski Tataři (dva milijona), Rusi (en milijon), so sestavili svoj deželni zbor, in vlada, ki se je jasno izrekla za opozicijo proti boljševiškiemu režimu, je izjavila, da počaka na sestane konstitucionalne skupščine (ki jo je pozneje Lenin dal razgnati), da se pridruži veliki federativni ruski republiki.

Zakavkazija, ki ne priznava boljševiške vlade, ni sprejela brest-litovske pogodbe in je Turčiji napovedala vojno. V naglici se je organizirala armada, ki je štela okrog 150.000 mož, da bi se uprli turški nevarnosti in branila svobodo in neodvisnost Kavkaza. Na žalost so notranji spori od začetka paralizirali skupne interese. Mohamedansko prebivalstvo turško-turanskih krvi, davni predmet namenov carigrajskih emisarjev in agentov panturansk, kakor tudi panislamske propagande, je odreklo sodelovanje v obrambni vojni proti Turčiji. Se več, Tataři so le čakali na ugoden trenutek, da se združijo z napadalci proti socialistični vladi, kateri so stali na čelu Georgijci, Rusi in Armeni. Tataři, ki so zelo zaostali in imajo pojma o demokratični svobodi, so le navidezno sodelovali z novo revolucionarno vlado, ki se je pripravljala, da predloži gotove socialne reforme.

Tatar ni bil element, na katerega bi se bilo zanašati pri obrambi kavkaške svobode in neodvisnosti. V resnici je bil "sovražnik v lastni hiši."

Kar se tiče Rusov, so bili vse mogoče, le ne zedinjenja. Resnejši, razumejši elementi, ki na žalost niso bili mnogoštevilni, so bili vsi za ohranitev bogatega in krasnega kavkaškega kraja, ki se je vedno smatral za najsvetlejši biser ruske krone; toda bojeviti element, večinoma prepričan z boljševiškiimi idejami, je bil prej pripravljen, da zapusti narodno stvar. Ruski oddelki, ki so se vrpili z armenske fronte, niso le odkrili vsak odpor proti triumfalnemu korakanjju Turkov, ampak so kakor snežen plaz planili na kavkaško prebivalstvo ter plenili in terorizirali mirno ljudstvo.

Iz Arhangelska poročajo: Nikolaj Vasiljevič Čajkovskij, predsednik nove "severne ruske vlade", je izjavil zadnji četrtek, da bi morala etenta poslati večjo armado na ruski sever. Čajkovskij je imel prvi intervju s poročevalcem Associated Pressa in je dejal sledeče: "Naša želja je obnoviti rusko fronto proti Nemčiji, toda naše čete so se preslabe za večje operacije; zato potrebujemo zavezniki pomoči. Želimo tudi, da pridejo ameriške čete; zlasti pa potrebujemo živil in poljedelskih strojev iz Amerike. Ako pridejo Japonci od vzhoda, so nam dobrodošli, ali rajši bi videli, da pridejo Američani z njimi. Naša vlada kontrolira zdaj gubernije Arhangelsk, Murman, Vologod, Vjatko in severni del Novgoroda. Morda se nam kmalu pridružio tudi Jaroslavl, Kostroma in druge gubernije. Ideja naše vlade se je porodila v Moskvi in sprejeli smo vse politične stranke razun boljševikov in monarhistov. Kadar ustanove naše čete okrožne vlade v južni, centralni in vzhodni Rusiji, se združimo v federacijo in skličemo ustavodajno skupščino." Čajkovskij je dejal, da je ruski

stvo. Naposled so jih lokalni oddelki razorožili in poslali v Rusijo.

Tako se je zgodilo, da so le Armeni in Georgijci trdno vztrajali v odporu proti sovražniku. Georgijski oddelki so korakali proti Batumu, armenski proti Karsu. Prišlo je do krvavih bojov. Pri Karsu in na vsej armenski fronti do perzijske meje, je armenska vojska v številu približno 80.000 mož, večinoma prostovoljcev, nekoliko tednov pod vodstvom generala Nazarbekiana in narodnega junaka Andranika kljubovala Turkom. Naenkrat so se pa v deželi pripetili resni dogodki, ki so paralizirali armenske uspehe in omogočili sovražniku invazijo.

Ko je prišla vest, da so Turki vzeli Batum, je v Baku in po vsej ruski Armeniji izbruhnila tatarska vstaja. Notranji sovražnik je dvignil glavo; Tataři, ki so se še včeraj, pri izbruhu revolucije v Rusiji, bratili z Armeni ob prepevanju revolucionarnih pesni, so z divjo kletvijo poplavalili deželo in sunili Armencev bodalo v hrbet. Videči, da so med dvema ognjema, so se Armeni z nadčloveško silo skušali upirati turškim vojskam in oboroženim tatarskim tolparam, ki so napadale mirno prebivalstvo, presekavale zveze in raznašale teror po armenskih pokrajinah.

Nekoliko telegramov, ki so došli, govori o tisočih mrtvih v samem Baku, v tem velikem središču petrolejske industrije in enem najbogatših mest na svetu, ki bo kmalu izročeno vladj Alaata in Enverja.

Daleč od tod, v svoji lastni deželi, so se tudi Georgijci bojevali v težkem položaju. Zasedenje Batuma, velikega pristanišča ob Črnem morju, se jih je hudo dotaknilo. Lahko se pač pravi, da se je od tega časa prenehal boj v Georgiji, in ge-

narod dovolj zrel za republiko in da je odločno proti monarhiji.

Dopisnik londonske "Daily Mail" je v torek brzojavil iz Berna (Švica) sledeče: "Oseba, ki je v dotiki z bolgarskimi zavedanci, me je informirala, da je preteklo noč prejela privatno poročilo o izbruhu revolucije v Sofiji. Revolucionarni elementi so podrli del kraljeve palače. Nato je dejal: "Če se hudo ne motim, bomo videli začetek bolgarske revolucije v prihodnjih štirinajstih dneh".

Iz Pariza poročajo: Kitajska vlada je obvestila zavezniki vlade, da ostanejo oficijelni stiki Kitajske z Vatikanom pretrgani in da ne sprejme papeževnega legata tekem vojne. Prvi papežev poslanik Petrelli, ki je imel iti v Peking, je velik kajzerjev simpatist in drugi, katerega je hotel poslati Vatikan, je v tesnih stikih z oficijelno Avstrijo. Kakor izgleda stvar, je hotela Nemčija potem, papeževnega poslanika delati intrige na Kitajskem.

orgijski socialistični voditelji, ki imajo v kavkaški vladi zaradi premoči socialno demokratične stranke velik vpliv, so se podvzivali za pogajanje s sovražnikom. Armeni so bili v opoziciji protitemu mirovnemu pogajanju. Dobro poznavajoči duševni značaj Turkov, so prosili svoje georgijske in ruske sodruge, naj se organizirajo brez zamude in naj mobilizirajo vse sile, ki so bile pod njihovim vodstvom, vedoči, da bi tudi z nezadostno opremljeno armensko-rusko-georgijsko vojsko lahko odbili sovražnika, četudi je bil boljše oskrbljen in pod vodstvom nemških oficirjev.

Poznejši dogodki so pokazali, da se Armeni prav razumeli položaj. Mirovna predigra, ki so jo Turki ugodno sprejeli, jim je služila le za pretezo, da so dobili časa. Medtem ko so se v Batumu vodila pogajanja, so Turki, potepavši brest-litovsko pogodbo, preplavili rusko Armenijo in tatarsko ozemlje. Pogajanje v Batumu se je prekinilo in delegacija, ki jo je vodil minister za zunanje zadeve Georgijan Čenkeli, je šla v Berlin, da bi dosegla podporo nemške vlade za ohranitev georgijske republike.

V Berlinu je bila sklenjena pogodba, po kateri bi del Georgije s pristaniščem Batum, pripadel Turkom. Ostali del se je ustanovil kot neodvisna republika s glavnim mestom Tiflisom. Na žalost bo ta neodvisnost le idejna in proviziorna. Dolgo ne bo trajalo, da zasede sovražnik Tiflis in vso Georgijo. Enkrat gospodarji Kavkaza, bodo turške vojske napredovale proti Perziji, kjer je na tisoče Turkov in Kurdiv vdrlo v smeri od jezera Urumia. Po zadnjih informacijah je Tabriz, glavno mesto Azerbejdžana, že v turških rokah. Z milijoni Turko-Tatarov v Zakavkazu in Azerbejdžanu bo turška armada skušala uresničiti panturanske sanje o združenju vseh turško-tatarskih plemen od anatolskih bregov do Kavkaza, Turkestana in Afganistana pod stambulska vlada.

Zavezniki bodo drago plačali zanemarjenost in pomanjkanje iniciative na armenski fronti. Tu di majhna sila, poslana o pravem času, bi bila ohranila Zakavkazijo, in obenem bi se bili zavarovali življenjski interesi zaveznikov. Padee Kavkaza je odprl sovražnikom pogledom široko obzorje — vso perzijsko zmedo, resno možnost nemirov v Afganistanu in Baludžistanu, Indijo ogroženo.

Toda armensko ljudstvo bo glavna žrtev neznoznega turško-turanskega udara, kajti treba se je le spomniti, da so Turki tisti, ki imajo rusko Armenijo v rokah.

Armensko ljudstvo ima pravico do lastnega odločanja o svoji usodi. Zaslužilo si je pravico samovlade s petindvajsetimi stoletji dela, kulture in boja za svobodo, s svojimi prirodnimi darovi, s svojim demokratičnim duhom in s strastno ljubeznijo do zapadne civilizacije.

Razredni boj po vojni.

Sedanja vojna ima nalogo, da reši mnogo velikih in za človeštvo važnih problemov. Mir, ki naj sledi tej vojni, jih mora rešiti tako, da se čim bolj zmanjša možnost novih oboroženih konfliktov, ki bi mogli vreči svet v katastrofo enako sedanji.

Bilo bi pa vendar preveč pričakovati, da reši ta vojna kar vse probleme človeštva. Tako je na primer socialno vprašanje in njega rešitev nedosežna za tiste sile, ki stoje danes na čelu posameznih držav in tudi najboljši politični mir ne odpravi socialnega boja, ker ne more odpraviti družabnih razredov in njih nasprotujočih si interesov.

Če ne more biti delavstvo v sedanji vojni indiferentno ali nevtravno, ampak mora vložiti svoje moči, da pomaga poraziti avtokracijo, je glavni razlog v tem, da odstrani čim več zaprek, s svojimi potmi in si napravi čim boljše podlago za svoj razvoj. Ako se bojuje delavstvo za poraz centralnih sil, za poraz kajzerizma in imperializma, se resnično bojuje za svoje interese; ali z zmago nad temi silami vendar ni doseženo vse, po čemer stremi zavedno delavstvo. Tisti dan, ko bo sklenjen mir, bomo na poti za mnogo milijonov naprej, toda na kraju poti še ne bomo. Konec poti sploh ni, dokler živi človeštvo. Za vsakim ciljem se pojavljajo novi in čim je kakšen smoter dosežen, pride takoj spoznanje novih potreb in nalog.

Ako postane svet po tej vojni politično demokracija, bomo lahko rekli, da smo mnogo dosegli. Na tej podlagi politične demokracije pa se bo nadaljeval razredni boj, prost raznih starih cokolj, do svoje odločitve.

Kakor pred vojno bodo po vojni razredi. Med njimi bodo nasprotni interesi, kajti to je bistvo razredov, da ima vsak svoje interese, ki se ne dajo spraviti pod eno kapo in morajo zaradi tega neizogibno prihajati navskriž.

Vojna in njene posledice lahko še poostre nasprotja med razredi. V kapitalističnem taboru samem se vrše velikanske izpremembe. Nekateri denarni knezi že dobivajo sive lasi in pleše; vojna je izpodrezala korenine njihovih profitov. Aa in oni je imel veliko trgovino z Argentino ali s Kitajsko, odkoder je dobival vsako leto ogromne dobičke in povečeval svoj kapital. Zdaj ne morejo ladje njegove dežele voziti čez morje; dokler je upal, da se bo vojna kmalu končala, ker pridrve polki njegove hrabre armade v par mesecih do glavnih mest sovražnikov in prisilijo njih vlade na kolena, je bil prepričan, da se mu izguba po vojni bogato povrne; njegove trgovske zveze se obnove, bir se sklene na taki podlagi, da mu morajo še sovražniki prepustiti del svoje trgovine, razuneta jim predpiše njegova vlada težko vojno odškodnino in domači kapitalizem se obogati brez truda s tujimi milijardami.

Vojna se ni končala v par tednih, ne v par mesecih. Že v peto leto vojne gre. Prvotni upi so se umaknili pošastnim prikaznim. Drugi so prevzeli trgovino; niti ne sovražniki, katere bi morda dobra vlada, če zmaga še prisilila, da vrnejo te kupčije onim kapitalistom, ki so jih prej vršili. Nevtralni kapitalisti so prevzeli te profite, in čimdalj traja vojna, tembolj se utrdijo novi trgovinski stiki in onemogoči obnove nekdanjih.

Mnogo je bilo industrijskih magnatov, ki bodo po vojni ničle.

Na drugi strani so se vojni liferanti povzpeli na nezasišane višave. Milijoni drugih prihajajo v njihove roke. Po izjemni poti pospekuje vojna koncentracijo kapitala. Še trstov ni treba za ta proces; le malo božjega blagoslova, da bi vojna še kaj dalje trajala.

Kakor posega vojna v razmere v kapitalističnem razredu, tako se dotika z železno roko tudi delavskega razreda. Ampak tega prijema in stika v celoti. Tudi vojna ne napravi iz delavca kapitalista. Bodo vsega delavstva povečava. Vest iz Avstrije in Nemčije nam pojo strahno pesem o tem. Materijalne žrtve in izgube vali na njegova pleča. Življenske potrebe mu podražuje, ne le za današnji dan, ampak tudi za bodočnost. Priliko za delo mu omejuje. Že sedaj se razširja žensko delo; izkušnje na tem polju bo kapitalizem porabil po vojni in konkurenca med spoloma, ki se sedaj ne čuti, dokler so moški v zakopih, se po njihovem povratku zlasti v nekaterih deželah poostri do skrajnosti.

Temu se pridruži konkurenca polinvalidnih delavcev, ki bodo vpričo silno izpopolnjene strojne tehnike popolnoma porabni, zadovoljevati se bodo morali pa vendar z nepopolno plačo, ker ne bodo mogli skriti svojih telesnih nedostatkov.

Koncentracija kapitala, ki jo pospešuje vojna, poveča odvisnost delavstva od podjetnikov. Čim manj je delodajalcev, tem bolj so delavci navezani nanje in tem absolutnejše lahko diktirajo pogoje. Vse teže je tedaj delaven reči: Pri tebi mi ne ugaja; pojdem drugam. Posebno za izučene delavce, ki iščejo dela v svoji stroki, se poslabšajo razmere, kadar postajajo posamezni kapitalisti kralji celih industrij.

Povečana moč kapitalizma na eni, pomnožena beda delavstva na drugi strani — to je posledica, ki jo porodi vojna.

Razmere med razredoma se tedaj neizogibno poostri. Vsled tega se pa tudi nujno poostri razredni boj.

Politična demokracija, ki poda delavstvu večjo moč, mu lahko skuje mnogo izvrstnega orožja, s katerim doseže, če ga zna prav rabiti, velike uspehe v tem boju in vsled tega lahko izgubi ta borba mnogo brutalnosti, ki je je imela nekdanj. Ali to ne pomeni, da se boj ublaži; med ostrim in brutalnim bojem je velika razlika in lahko je boj najostrejši tedaj, kadar je najbolj človeški.

Pred vojno je bil razredni boj, po vojni bo hitel k odločitvi. Povsod se bo vodil, različni bodo njegovi načini, najelementarnejši pa bo tam, kjer se je kapital vsled vojnih spekulacij in nepoštenih metod najbolj koncentriral v posameznih rokah.

Pijane osebnosti po nezasišanem povečanju bogastva lahko tam, kjer je delavstvo politično zaostalo, podjetništvo za nekaj časa pritegne vaje, da se zdi odpor nemogoč. Vrženo v dotlej neznano bedo lahko izgubi delavstvo za nekaj časa upanje in pogum, in se topo vda črnemu suženstvu.

Ali le za nekaj časa je to mogoče in le kratek more biti ta čas.

Kakor iz gora tekoča voda, pred katero se nenadoma umaknejo jezovi, pa zabobni z vso silo v dolino in poulavi vso nižino, tako izrabi kapitalizem, če izginejo njegove ovire, brezobzirno, brez

posmeha in premisleka vso svojo moč in se posluži prilike izkoriščanja. Pritisk denarnega gospodarstva v takih zanj ugodnih razmerah ne pozna meja. Nobena vest, nobeni občiri na človečnost, nobeni verski zakoni mu jih ne pokažejo; še razum govori zaman, če mu pripoveduje, da ugonablja delavske moči, ki so potrebne za njegovo uspevanje.

Enrichissez vous! — Obogatite se! je najvišji zakon, kadar se pokaže prilika za to; in na vse pomisleke o škodljivih posledicah odgovarja profitarstvo skomizgovaje: Après vous le déluge! Naj pride za nami potop!

V takem položaju pripravlja kapitalizem sam pogoje elementarnega odpora.

Čim večja je potlačena delavstva, čim bolj je v bedi otopeno, čim se je začelo pogreznilo v nemo, vdano, mučeniško prenašanje vsega gorja, tem večja je nevarnost, da pride neizogibni upor kakor divji, uničujoč vihar, ki ruši in podira in pomandira stokrat več, nego bi bilo treba. Največji pritisk ne more preprečiti protitlaka; doseči ne more nič drugega, kakor da odgodi boj za nekaj časa, ampak zato ga odvrne od vsaj razmeroma mirnega razvoja, pa spravi njegov tok v strugo, v kateri zašumi tem besneje in zdviža tem strašneje.

Vsa zgodovina je polna takih dokazov; tudi v preteklem stoletju, v katerem so se vpričo vstajajočega kapitalizma razvili moderni razredni boji, se neprehoma ponavljajo. In v državah, kakršna je n. pr. Nemčija, kjer je bilo delavstvo vsa leta vojne perfidno varano, je prihodnost skoraj neizogibna, da b onjegovu prebujanju strašno, morda tem strašneje, čim pozneje pride.

Take elementarne revolte imajo sicer problematično vrednost. V njih prihajajo navadno instinkti bolj do veljave, kakor preudarek in razumni načrti. Masčevanje je razjarjenim masam bližje, kakor določen, pozitiven cilj. Razredni boj sam po sebi ne zahteva takih izbruhov. Ali kjer je pritisk najhujši, je protitlak najmočnejši.

Razredni boj je za delavstvo najuspešnejši tam, kjer se more voditi v najbolj civiliziranih oblik. Za to je seveda treba pogojev na strani kapitalizma; na strani delavstva je najvažnejši pogoj razredna zavest.

Razredna zavest ne pride v delavskih možganih hipoma, nenadoma na površje, ali čim začno razmere iz delavstva ustvarjati razred, se rodi ta zavest, tudi če potrebuje kakor otrok do poroda svoj čas, da se zbudi v resnično življenje.

Že leta 1793, v začetkih francoske revolucije, so pariški delavci v neki peticiji proti akordnim plačam, katere je odredil konvent za dela pri trdnjaviških stavbah, dejali: "V času resnične enakosti ne sme biti razburjivega nesorazmerja med delavci. Delavci so stebri naroda; oni so bili tisti, ki so se vzdignili dne 10. avgusta."

Deseti avgust je bil dan naskoka na Tuilerije, na sijajno, tedaj kraljevsko palačo. Ako niso imeli delavci takrat, ko so jurišali, še žive, jasne razredne zavesti, so pa imeli vsaj tako slutnjo v svojih dušah; ko so spoznali, da jim revolucija ni prinesla materialnega izboljšanja kot delavcem, so začeli razumevati razlike in nasprotja med razredi.

S tem, da se kali razredna zavest, se ne odpravi ne beda ne njeni vzroki. In kadar doseže beda stopnjo neznočnosti, tedaj izbruhne upor zoper pritisk v tistih oblikah, ki so v takih razmerah mogoče. Bes se združi z obupom, nezadovoljnost z masčevalnostjo; čimbolj je nasilništvo oviralo organizacijo potlačenih in njih jasno spoznavanje, tembolj je upor sam neorganiziran, slep in divji, podoben orkanu.

Kapitalizem, ki izkorišča brezvestno, ki izrablja svojo moč brezobzirno, ki skuša delavstvo vkovati v verige, pripravljati sam sebi največjo nevarnost in vodi boj na polje, ker se mora izvesti z največjo ogorčenostjo. Kakor je spoznanje razmer potrebno za delavstvo, je tudi važno, da spozna kapitalistični razred, kar je neizogibno, če hoče, da ostanejo boji razredov v mejah civilizacije in človečnosti, katerih ne želi zavedno delavstvo nikjer prekoračiti, ker razume, da se doprinaša največ nepotrebnih žrtev tam, kjer so boji najbrutalnejši.

Po vojni se bodo nadaljevali razredni boji, ker ne morejo prenehati. Na srečo ne bodo imeli, vsaj povsod ne, tistih oblik, v katere bi jih vsilil kapitalizem, če bi bile te oblike le od njega odvisne.

Med delavstvom je že toliko razredne zavesti, da je ne more uničiti ne vojna ne povečani pritisk kapitalizma. Tudi v Ameriki kjer se je kapitalizem ob krvavem človeškem klanju brezprimerno obogatil in kjer je ob nenormalni prosperiteti silno narasla njegova moč in jo bo tudi skušal izrabljati proti delavstvu, se ne more več zatreti razredna zavest.

Povsod je socializem že toliko živ, da ga ne more zadaviti nobena sila tega sveta. Dasi ni šla šojna niti mimo njegove organizacije brez škodljivih učinkov, se vendar ni izpolnila najsrčnejša želja mogočev, ker se ni mogla. Vojna je povzročila zmedo povsod; povzročila jo je med meščanstvom, v industriji, v dinastijah, v glavah modrihanov in učenjakov, v cerkvah; organizirano delavstvo se ni moglo popolnoma izogniti splošni zmedbi.

Ali uničiti ni mogla socializma in njegovih organiziranih oblik niti vojna. In po vojni bo socializem tista sila, ki prepreči, da bi delavske mase otopele n se slepo vdale nasilstvu. Socializem ne bo dal, da bi bilo delavstvo popolnoma ponižano in pahnjeno v tako bedo, iz katere bi prejalisej moral izbruhniti obupna revolta, katere edina moč bi mogla biti uničevanje, ki pa ne bi bila sposobna, da preuredi razmere in da reši delavstvo.

Razredni oji se bodo nadaljevali po vojni in naloga socializma bo tudi tedaj, da razširja razredno zavest in utrjuje delavsko organizacijo.

Kakor vsaka ideja na tem svetu, pa more tudi socializem živeti le v ljudeh. Materijalne razmere določajo razvoj in pohod zgodovine; ali živa sredstva razmer so ljudje. Socializem ne more napredovati in zmagovati kot čista akademika, teoretična ideja, ampak le kot zavedna akcija tistih, katerim je njega uresničenje potrebno. Napolniti mora srea in glave, zlasti glave delavstva; s porabo znanja, ki ga daje socializem, se mora delavstvo organizirati, da si ustvari moč, ki je potrebna za boj in za zmago.

Po svetu.

Iz Stockholma poročajo: 121 Američanov in 72 Italijanov je prišlo iz Rusije čez Finsko na švedska tla. Beguni pripovedujejo, da je Nikolaj Lenin umrl za rano, katero mu je povzročil napad Dore Kaplan.

V London je prišlo poročilo, da so boljševiki zaprli vso angleško kolonijo v Petrogradu; med zaprtimi je tudi konzul Woodhouse. V Moskvi so se tudi pojavile sovražnosti proti angleškim in francoskim državljanom. — Dalje poročajo, da so uporni kmetje vzeli Nižnynogorod in sovjetske čete so se morale umakniti proti jugozapadu.

Iz Moskve poročajo, da je sovjetska vlada ukazala zapreti vse socialne revolucionarje desnega krila stranke. Med aretiranimi je baže večje število popov.

Iz nemških virov poročajo, da šteje zavezniška armada v severni Rusiji 20.000 mož — Američanov, Angležev, Francozov in Srbov — katerim se je pridružil 7000 ruskih in finskih prostovoljcev. Zavezniške čete se gibljejo ob železnici v Murmansk in zdaj prodirajo proti Petrozavodsku. V okrožju Donja je okrog 50.000 kazakov v boju z boljševiki, dočim je na vzhodni fronti do 80.000 Čehoslovakov in kazakov, katerim pomagajo razne druge protiboljševiške frakcije. Vzhodno od Saratova se vrše ljuti boji in boljševiki javljajo o novih zmagah. Na južni fronti v okolišču Baku je okrog 2000 Angležev.

Iz Amsterdama poročajo: "Telegraaf" je dobil vest, da se je uprli nemški bataljon v Belgiji, ko je dobil povelje, da mora odriniti na fronto. Uporni bataljon je bil premagan in vsak deseti mož je bil ustreljen. Ostali so se vdali.

Iz Bazla poročajo, da je prišlo poročilo, da so Čehoslovaki na novo okupirali Kazan, glavno mesto kazanske gubernije, ki se nahaja 430 milj vzhodno od Moskve.

Iz Moskve poročajo, da je Dora Kaplan, ki je pred enim tednom obstrelila in težko ranila Lenina, tudi v bolnišnici in sicer v kritičnem položaju. Takoj po napadu na predsednika boljševiške vlade jo je baže množica napadla in zelo pretepla. Lenin je po zadnjem poročilu slabejši.

Iz Londona poročajo: Angleška vlada je v četrtak ukazala zapreti zastopnika sovjetske vlade v Londonu Maksima Litvinova, njegovega tajnika in nekaj drugih oseb, ki so bile v zvezi z Litvinovim poslanstvom. Vlada je obvestila ljudske komisarje v Moskvi, da ostane Litvinov v "preventivnem zaporu" toliko časa, dokler ne pridejo na varno državljani Velike Britanije, kolikor jih je še na ruskem teritoriju, ki je pod kontrolo sovjeta. Obenem je prišlo poročilo, da je bil v sredo napaden angleški konzulat v Moskvi. V Moskvi se še nahaja angleški generalni konzul R. H. Lockhard in konzul Wardrop, katerima sovjetska vlada ne da potnega lista. Sovjetska vlada zahteva, da se mora prej izkrcati Litvinov v Bergenu na Norveškem, preden dobi angleški konzul potne liste za neoviran odhod iz Rusije. Britiška vlada pa zahteva ravno nasprotno, da ne odide Litvinov prej iz Anglije, dokler ne bodo angleški konzuli in državljani v Rusiji na varnem.

Petrogradska "Pravda" ima podrobnejše poročilo o sobotnem napadu na angleško poslanstvo v Petrogradu. Pri tem napadu je bil ubit britiški vojaški atašej Fr. Cromie. Omenjeni list piše, da so sovjetske oblasti v Moskvi izvedele, da se v britiškem poslanstvu skrivata voditelja protirevolucionarjev general Savinko in Filonenko, vsled česar so ukazale sovjeto v Petrogradu, da se izvede preiskava. Član izredne komisije za preprečenje kontrarevolucije je šel v spremstvu straže v poslanstvo, ali ko je došel v prvo nadstropje, so iz hodnika počili strelji in eden stražnikov je bil ubit, drugi pa ranjen. Sledil je boj in v tem boju je padel angleški atašej Cromie.

Londonsko časopisje je prineslo ostre članke proti boljševikom vsled tega dogodka in pozivja vlado, da ne odneha od svoje zahteve, da sovjeti najstrože kaznuje morilce atašaja.

"Koelnische Volkszeitung" javlja, da je v Berlinu in vsej provinci Brandenburg razglašeno obsedno stanje. Razglas obsednega stanja je podpisal general von Linsingen, ki svari prebivalstvo, da čaka ostra kazen vsakogar, ki bo še nadalje širil "frivolne in izdajalske vesti o nemškem poveljništvu, pretiraval vesti o zmagah sovražnika in metal sumljivo luč na odprano silo nemške armade, ki zmagovito zadržuje sovražnika." General Linsingen zaključuje, da upa, da bo njegovo svarilo zadostovalo in da mu ne bo treba izvajati

posledice razglašene prekega sode. Omenjeni list poroča nadalje, da je obsedno stanje razglašeno tudi v Vratislavi in po drugih večjih mestih Nemčije. To dokazuje, da so bile resnične vesti zadnjih dni o veliki nezadovoljnosti Nemcev in ostru kritiki, ki jo je ljudstvo naperilo proti militarnim voditeljem zaradi porazov na zapadni fronti.

Socialistični "Vorwaerts" v Berlinu je v eni svojih zadnjih števil indirektno udaril kronprinca zaradi njegovega intervjuja pred nekaj dnevi, v katerem se je izrazil, da ne želi uničenja Nemčije jisovalnih držav. "Vorwaerts" primerja kronprinčeve besede z izjavo kajzerja, njegovega očeta, ki je dejal zadnjega junija o priliki petindvajsetletnice svojega vladanja, da mora vojna trajati toliko časa, dokler ne podleže ena strana popolnoma. Člankar pravi, da je nekaj podobnega kakor kronprinca, povedal tudi dr. Kuehlmann, zaradi česar je moral takoj politično umreti, "toda kronprinčeve besede dokazujejo — piše omenjeni list — da so se v par mesecih časi zelo izpremenili in dandanes so take besede zelo poceni in ne pomenijo več nič."

Berlinski "Tag" je objavil pismo monakovskega zdravnika dr. Hansa von Hertiga, ki piše, da je danes po zelo skromnem računu 800.000 vdov v Nemčiji. Hertig priporoča, da naj nemška vlada prepove ponovno možitev vdovam, da bodo imela dekleta kakšno priložnost za možitev, ko se vrne pešice zdravih in za ženitev sposobnih samcev iz vojne.

Iz Londona poročajo: Brezlična brzjavka iz Moskve pravi, da je Lenin v kritičnem položaju. Zdravniki, ki so odstranili kroglo iz Leninovih pluć, izjavljajo, da bo preteklo še najmanj tri dni, preden bo mogoče vedeti, ali podleže ali ostane živ. — Dne 3. t. m. je komisija za potlačanje protirevolucije v Moskvi izdala sledeče poročilo o atentatu na Lenina:

"V petek 31. avgusta je Lenin zapustil Michelsonovo tovarno, kjer je govoril delavcem, ko ga je med potjo ustavila čedno oblečena ženska in govorila z njim o pomanjkanju živeža. Medtem se je približala druga ženska in ustrelila večkrat iz revolverja. Lenin je takoj padel nezavesten na tla. Ista krogla ga je zadela v grlo in druga je pro-

drla v pluća. Napadalka je Dora Kaplan, dobro znana revolucionarka, ki je leta 1907 umorila žandarskega šefa Novickega. Bila je poslana v Sibirijo, kjer se je seznanila s socialnimi revolucionarji in od takrat je bila delavna agitatorica za njihov program. Zdaj je članica desnega krila ravno tiste stranke. Preiskava je dognala, da je Dora Kaplan vedno nasprotovala oktobrski revoluciji, odobrvala je zavezništvo intervencijo in vedno se je družila s protirevolucionarnimi elementi v Samari, ki so nasprotii sovjetski vladi. Dora Kaplan ima sokrivce, ali do danes jim še niso prišli na sled. Pri njej smo našli večjo svoto denarja, kar je značilno, kajti znano je bilo, da je ubožica, toda povedati noče, kje je dobila denar."

Radek, šef propagandističnega biroja za Nemčijo in Avstrijo, piše v "Pravdi", da bo atentat na Lenina in ostale voditelje vlade poostiril "proletarsko" diktaturo v Rusiji. Radek poziva delavce, da naj opuste vsako misel na osebno masčevanje in vodijo naj neizpresen boj proti buržvaziji in protirevolucionarjem. — Drugi dan po atentatu na Lenina je bil v Petrogradu ubit Urickij, državni komisar za severno komuno. Ustrelil ga je neki finski dijak, ki je bil takoj prijet.

Iz Washingtona poročajo: Državni departament je prejel v četrtak depešo ameriškega poslanika Francis v Arhangelsku, datirano dne 26. avgusta, ki pravi, da je došel v Arhangelsk češkoslovaški častnik in povedal, da se pomika ob sibirski železnici proti zapadu 80.000 Rusov in 40.000 Čehoslovakov. Dejal je tudi, da je mnogo boljševiških vojakov prestopilo na češkoslovaško stran. Častnik je zapustil Jekaterinograd pred enim mesecem in pravi, da je 200 kazakov in 800 Čehov okupiralo Jekaterinograd dne 26. julija. Šest dni poprej so boljševiki ustrelili bivšega carja Nikolaja, toda njegovega trupla ni mogoče nikjer najti, dasi so ga Čehi skrbno iskali. Splošno mnenje v Jekaterinogradu je, da so boljševiki vrgli Nikolajevo truplo v najgloblji premogokop v okolišču, kjer je bilo uničeno.

Iz Moskve poročajo, da se je spuntalo 1200 nemških vojakov v Ukrajini. Uporniki so se baže pridružili rebelnim kmetom v okolišču Dimere, 24 milj od Kijeva. Med nemškimi četami in ukrajinskimi revolucionarji se nadaljujejo ostri boji z velikimi izgubami na obeh straneh.

Stranka

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vsak drugi in četrti petek v mesecu v "Hilja dvorani", 30-31 Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas vabimo, da pridete vsi na sejo. Pripeljte s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in se niso v organizaciji.

John Lenko, tajnik.

ČLANOM SLOVENSKE SEKCIJE NA ZNANJE.

Odbor slovenske sekcije J. S. Z. je imel v pondeljek zvečer skupno sejo z odbori češke socialistične in srbske sekcije J. S. Z. Na dnevnem redu so bila važna vprašanja aktualna politika, ki so največjega pomena za bodoči razvoj naših organizacij in za delo socialistov. O vseh teh vprašanjih se je vodila obširna debata, ki je osvetlila predmete (od vseh strani).

Izvoljen je bil končno odbor, sestavljen iz zastopnikov vseh prizadele organizacij, ki naj izdelajo predloge za prihodnjo skupno konferenco. Med temi bo tudi okoliščina, ki se nanaša na razpravo o ravnanju naših članov pri prihodnjih volitvah.

Sključeno je bilo, da se pošlje brzojav konferenci medzvezniških socialistov, ki se snide dne 17. t. m. v Londonu.

Čim bodo predlogi odobreni od prihodnje konference, ki se snide, čimprej bo mogoče, bodo takoj objavljeni.

Naznanilo.

Hrvatska sekcija J. S. Z. je naznanila tajništvo, da je na zadnji konferenci v Milwaukee, Wis., sklenila, da izstopi iz Zveze.

Franklin Conemaugh, Pa.

Is urada društva Zaveznik št. 3. S. D. P. Z. Članstvu S. D. P. Z. na znanje!

Resolucija, sprejeta na redni seji 4. avgusta t. l., je bila ponovno sprejeta na redni mesečni seji 1. septembra, da se list "Glas Naroda" odstrani kot glasilo S. D. P. Z. in nadomesti z delavskim listom Proletarec ter postavi za pomožno glasilo Enakopravnosti. Na pojasnilu in komentarju od strani Glas Naroda ne bomo odgovarjali, kajti s takimi, ki za nami rijejo, nečemo imeti nikake polemike.

Stephen Zabnic, pred.
Louis Krašna, taj.
Mika Vadaln, blag.
Aug. Orel, zapis.

VOJNE TREH STOLETIJ.

Vsa zgodovina človeška je polna prelivanja krvi, tako polna, da se ni preveč čuditi, če smatra kdo zgodovino vojne za pravo zgodovino človeškega plemena. Seveda to je napačno razumevanje zgodovine, kajti če jo hočemo prav spoznati, moramo preiskati, kakšne izpremembe so se izvršile v življenju človeštva, in kaj je bistveno povzročalo. Ako študiramo zgodovino tako, tedaj opazimo od prvih znanih pričetkov, pa do današnjega časa trajen napredek, ki je bil včasih počasen, včasih hitrejši, čigar glavni činitelj pa je bilo vedno delo.

Seveda je tudi delo boj. Vse, kar je potreboval, si je moral človek pridobiti. Vzeti je moral prirodu, ki je večino svojih zakladov skrbno skrivala in ga silila, da je napenjal vse svoje telesne in duševne moči, ako si je hotel prisvojiti, kar je potreboval za izboljšanje svojih razmer, torej za napredek svojega plemena.

Delo je boj. Premagovati mora sovražno silo, pogostoma navidezno neopremagljivo. In tudi žrtve padajo v tem boju, obilne, težke žrtve.

Pravijo, da je boj utemeljen v prirodi in iz tega izvajajo, da je vojna za vse večne čase neizogibna; kajti narava se ne da predelati. Ali ravno, če spoznavamo, da je delo boj, pridemo do zaključka, da se ne stori prirodi nobena sila, ako izigine vojna. Priroda ne zahteva, da mora ta boj imeti obliko človeškega klana. Prirodni razvojni zakon je vodil človeka skozi tisočletja, da je iskal najprimernejša in najuspešnejša sredstva za tiste boje, ki so neizogibni; vsako novo orodje, poraba vsake nove sile, ustanovitve vsake uspešne organizacije je bila sredstvo za zmago v neizogibnem boju.

Le do najuspešnejšega sredstva človeštvo se ni dočepelo. Do svoje solidarnosti. Koncentracija in smotrna organizacija vseh svojih sil mora dati človeštvo največje uspešnosti, najpopolnejšo sposobnost za boj s prirodnimi silami in za zmago, ki jih doslej razdruseno človeštvo niti slutiti ni moglo. Namesto, da bi uresničilo svojo vzajemnost za boj proti skupnemu nasprotniku, se kolje to človeštvo med seboj.

Kako se je klalo zadnjih tristo let, nam kažejo sledeči podatki po Bodartovi sestavi.

Med leti 1618 in 1905 je bilo vsega skupaj 1700 bojnih spopadov, in sicer 1044 bitk na suhem, 122 bitk na morju, 490 obleganj in 44 kapitulacij. Najdalje je trajala vojna med Benetkami in Turčijo (1644 do 1699), torej nad 55 let. Najkrajša je bila med Karolom Albertom in Avstrijo (1849), ki je trajala šest dni.

Francija je v omenjenem času največkrat prišla za orožje. Stevilo njenih bitk znaša 1079 (622 na kopnem, 63 na morju, 332 obleganj in 32 kapitulacije), kar znaša povprečno 63 odstotkov. Avstrija izkazuje povprečno 48 odstotkov, Anglija 20, Rusija 19, Pruska 18, Španija 16, Turčija 12 odstotkov itd.

Francija je imela v 1079 slučajih 584 zmag proti 495 porazom. Pruska in Anglija imata 60 odstotkov uspehov in 40 odstotkov porazov; Avstrija 42 odstotkov zmag in 58 odstotkov porazov; Španija 36 odstotkov zmag in 64 odstotkov porazov.

Francija se je od leta 1600 vojskovala proti 15 državam; proti Avstriji 262-krat, in 196-krat z neuspehom. Anglija je zmagala v 120 slučajih, podlegla pa v 155. Imela je v vojni s Španijo 119 uspehov in 45 porazov, s Holandijo 80 zmag in 63 porazov. V osmih vojnah med Francijo in Nemčijo, ki izkazujejo 307 bitk, je dobila Francija 152 zmag in imela 155 porazov.

Franci so pri Sedanu izgubili 28.000 mož, to je 40 odstotkov, Nemci pa 9000 mož.

Najdalje so Angličje oblegali mesto Gibraltar, od 1779 do 1782, torej 1617 dni. Na drugem mestu se je držal Kadiz, od 1810 do 1812, torej skupno 903 dni, v angleško-španski vojni. Sebastopol se je ustavljal 346 dni, Port Artur 121 dni. Kandijo je 1669 branilo 20.000 Benečanov proti 130.000 Turkom, 228 dni. Na tem kraju se je vdalo Rusom 43.000 Turkov.

Najstrašnejši del statistike tvori umrljivost. Pri Makedonu je prišlo na 624.000 vojakov 138.000 mrtvecev. Pri Sedanu je bilo razmerje 122.000 proti 320.000; pri Borodinu 80.000 proti 246.000; pri Waterloo 45.000 proti 192.000; pri Wagramu 63.000 proti 290.000; pri Draždanah 50.000 proti 300.000; pri Plevni 50.000 proti 163.000; pri Austerlitzu 46.000 proti 148.000; pri Solferinu 93.000 proti 273.000. Odgovornost za pravilnost teh števil moramo prepuščati zgornj imenovanemu statistiku.

Nič manj interesantna ni statistika o vojnih dogodkih zadnjih 40 let, katero povzamemo po drugem viru. Od 1878 je bilo 28 vojn, med katerimi je bilo več krvavih kolonialnih. Največje vojne evropskih narodov tega časa so: Rusko-turška (1878), francoska kolonialna v Tunisu (1881), francoska ekspedicijska v Honkong (1885), francoska ekspedicijska v Madagaskar (1895), grško-turška vojna (1896), boj Italije proti Abesiniji (1897), špansko-amerikan vojna (1898), burska vojna (1899), angleška ekspedicijska v Sudan istega leta, vojna združenih velevalstev Evrope proti boksarjem na Kitajskem (1. 1900), rusko-japonska vojna (leta 1905), francoska maroška ekspedicijska (1909), in na 14. mestu italijansko-turška vojna (1911). Nemčija se je na bojišču borila le proti boksarjem. Na 15. mestu je omeniti nemško ekspedicijsko v južno-zapadno Afriko nad Herere. Vojna, v katero se ni mešala nobena evropska sila, je bila med Japonsko in Kitajsko 1894.

V novejšem času je treba prištevati tudi obe balkanski vojni. Na Nemčijo pripadajo v tem času dve vojni, na Francijo pet, od katerih so se izvršile vse po kolonijah, na Turčijo tri, na Italijo dve, na Japonsko dve, na Anglijo tri, tudi po kolonijah, in na Španijo dve. Poudariti je, da se je v teh slučajih ponajveč rabilo brodogradnje.

General March, šef ameriškega generalnega štaba, je naznanil, da

je dospel v Vladivostok generalni major William S. Graves, da prevzame poveljstvo nad odločnimi ameriški četami. Z njim je odšlo iz Združenih držav tri in štirideset oficirjev in 1.388 mož, ki se združijo s polki s Filipinskega otočja. Šef generalnega štaba je dejal, da se je vkrčalo za vse fronte do sedaj na 1.600.000 mož. Dejal je, da se je prodiranje v Flandriji udeležila trideseta divizija, sestavljena iz čet iz držav Tennessee, Severna Karolina in Južna Karolina. Skupno s francoskimi četami severno od Soissona je prodirala dva in trideseta divizija, ki sestoji iz čet iz Michigan in Wisconsin pod poveljstvom generalnega majorja Haana. Odgovarjač na vprašanja je general March dejal, da se je v avgustu izkrcalo v Franciji 285.000 mož.

Iz Denverja, Colo., poročajo: Nevarnost takojšnje stavke cestno-železniških uslužbencev je odvrnil župan s svojim posredovanjem. K temu so seveda pripomogli tudi uslužbenci sami, ki so bili pri volji odnehati od stavke, ako se najde še druga pot do sporazuma. Nevarnost stavke seveda ni popolnoma odvrnjena, vendar je pa v bodoče manj nevarnosti, da izbruhne, kot je bila zadnji petek. Na dveh konferencah ni prišlo do sporazuma med zastopniki družbe in uslužbencev. Eksekutiva je na to sklicala sejo, ki se je imela vršiti zvečer in na kateri so imeli razpravljati o položaju. Župan je telefonično vprašal, če pride eksekutiva h konferenci v njegovo pisarno. To se je izvršilo in stavka je bila odvrnjena.

Jugoslov. socijalistična Zveza v Ameriki.

SEKCIJSKI ODBORI:

ODBORNIKI SLOVENSKE SEKCIJE:
Filip Godina, Ivan Molek, Frank Mrgole, Frank Podlipce in Frank Zajc.
Tajnik odbora je Filip Godina, 2814 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI SRBSKE SEKCIJE:

St. Cholic, Peter Kokotovich, Milan Lucić, B. Stojanović in Lj. Golc.
Tajnik in blag. odbora je Peter Kokotovich, 2296 Clybourn Ave., Chicago, Ill.

Klubi, ki žele govornike, naj se obrnejo do tajnika sekcijejskega odbora.

ZVEZNI NADZORNI ODBOR:

M. Dimich, M. Sekulich in Frank Zajc.

ZVEZNO TAJNIŠTVO:

Frank Petrich, 803 W. Madison Street, Chicago, Ill.

SLOVENSKE KLUBE:

83. Fort Smith, Ark.—Jugosl. soc. klub, taj. Frank Gorenc, R.F.D. 3, b. 207.
107. Huntington, Ark.—Jugosl. soc. klub, taj. Frank Zajc, b. 243.
140. Hartford, Ark.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Spindal, Box 23.
132. Pueblo, Colo.—Jugosl. soc. klub, tajnik Nick Radovich, 711 E. B St.
1. Chicago, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Filip Godina, 2814 So. Karlov Ave.
4. La Salle, Ill.—Jugoslavski socialistični klub, tajnik Justin Zajc, Box 428.
45. Waukegan, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mart. Judnich, 305 Pavel Ave.
50. Virden, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Stempihar, R.F.D. 41, bx W.
- Seje so vsako 2. nedeljo v mesecu ob 9. uri zjutraj v Miners Hall.
64. Livingston, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Krek, Box 607.
67. Springfield, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Berjak, 1974 So. 17. St.
110. Staunton, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Ansee, 715 N. Edwardsville St.
- Organizator Bartil Jakus.
128. Nokomis, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Krantz, Box 242.
177. Lincoln, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Matt Krpan, 726 Wichita Ave.
188. W. Frankfort, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Pergar, B. 604.
192. Johnston City, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Slivnik, Box 599.
200. Orient, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Tony Kokotj, Box 27.
201. Aurora, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Valent. Potočnik, b. 349.
41. Clinton, Ind.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bregar, R. R. 3, B. 6-a.
30. Mulberry, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Krule, R. R. 2, Box 38.
31. West Mineral, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Brezovar, Box 3.
- Mineral, Kans. Seje so vsako 2. in 4. nedeljo v mesecu ob 2 uri popoldne v E. Mineral dvorani št. 6.
34. Frontenac, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Trotter, Box 90.
35. Skidmore, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Valent. Wirtich, R. 3, Box 261.
- Columbus, Kans.
91. Stone City, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Pine, Box 114.
157. Gross, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Smerdu, Box 53.
- Edison, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Rud. Kraine, R. 4, Box 230.
- Girard, Kans.
114. Detroit, Mich.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Vioda, 242 Engelwood Ave.
96. Bear Creek, Mont.—Jugosl. soc. klub, tajnik Peter Vrkljan, Box 261.
- Glencoe, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Chemažar, Box 42.
- Redne mesečne seje so vsako 3. nedeljo popol. pri sodr. N. Ziembergerju.
26. Neffa, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Karl Dernač, Box 36.
27. Cleveland, O.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Ant. Bogataj, 1124 E. 68 St.
- Ant. Robić, organizator. — Seje vsak 2. četrtek in četrto soboto ob 8. uri zvečer v mesecu na 1107 E. 61 St.
49. Collingwood, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Prudich, 14508 Thames Ave.
93. Piney Fork, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Cyril Medved, Box 85.
123. Maynard, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bregar, Barton, O.
189. Blaine, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Gorm Box 167.
5. Conemaugh, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Podboj, Park Hill, Pa.
10. Forest City, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Povšek, R. F. D. 2, Box 23.
12. E. Pittsburgh, Pa.—Jugosl. soc. udruž. tajnik John Ujevich 312 Beech St.
- John Gračanin, organizator.
13. Sygan, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Kvartich, Box 453.
32. West Newton, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Zorko, R. F. D. 2, b. 113.
89. Herminie, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Zornik, b. 202.
118. Canonsburg, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Bobnar, Box 481.
144. Fitz Henry, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Bolič.
155. Reading, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Peter Kočvar, 143 River St.
167. South View, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Anton Rupnik, Box 55.
171. Yukon, Pa.—Jugosl. soc. klub, taj. Frank Podlogar, Box 126.
175. Moon Run, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Petrovič, bx 134.
176. Wiek Haven, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Alois Kenda, b. 95.
178. Whitney, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Debelak, Box 43.
182. Meadow Lands, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Koren, Box 261.
183. Atlasburg, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Klenovšek, Box 169.
184. Lawrence, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Matt Matko, Box 112.
185. Bentleyville, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Čebotek, Box 148, Van Voorhis, Pa.
190. Broughton, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Dremshar, Box 303.
193. White Valley, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Chesnik, Box 413.
- Delmont, Pa.
198. Homer City, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Milosich, Box 505.
202. Henderson, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Albin Karačnik, Box 40, Hendersonville, Pa.
208. Buena Vista, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Hafner, Box 14.
211. Aliquippa, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Bart. Jerant, b. 287.
246. Black Diamond, Wash.—Jugosl. soc. klub, tajnik Chas. Krall, P. O.
180. W. Allis, Wis.—Jugosl. soc. klub, tajnik John Volčjak, 482 — 54. Ave.
8. Cumberland, Wyo.—Jugosl. soc. klub, tajnik Ant. Šifrar, Box 44.
136. Rock Springs, Wyo.—Jugosl. soc. klub, taj. John Dolinar, b. 549.
199. Hudson, Wyo.—Jugosl. soc. klub, tajnica Katie Dolene, Box 95.

SRBSKI KLUBE:

20. Chicago, Ill.—Jugosl. Soc. združenje, tajnik Ilija Poljeh, 2296 Clybourn Ave.
210. Detroit, Mich.—Jugosl. soc. združenje, tajnik M. Kokanovich, 315 Ferry Ave. E.
108. Cambria, Wyo.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Rad. Rapič, Box 105.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1906.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 1098 Norwood E'd., Cleveland, Ohio.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newport, Pa.
Glavni tajnik: ELAZ NOVAK, 631 Main Str., Johnstown, Pa.
1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVIC, 634 Main Str., Johnstown, Pa.
2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRIČ, 170 Main St., Franklin, Conemaugh, Pa.
Blagajnik: JOSIP ZELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.
1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1 Grab St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 E. 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERZAN, Box 72, East Mineral, Kans.
1. porotnik: FRANK TEROPČIČ, R. F. D. 3, Box 146, Fort Smith, Ark.
2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO:

"GAS NARODA." 82 Cortlandt Street, New York City.

Cenzura društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštne, Expressni, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovijo: Blaž Nevak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.
V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjklivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

NAJBOLJŠI SLADOLED

na debelo in drobno, dobite v domači trgovini

"THALIA"

ICE CREAM PARLOR

1223 W. 18th St.

(blizu Racine Ave., v poslopu "Thalia" gledališča.)

Dostavljamo sladoled na piknike in zabave po najnižjih cenah. Posode za sladoled posodimo brezplačno.

KONCERT IN PLES

vsaki večer in nedeljo popoldan.

Vsem rojakom se priporoča za obisk

Phone Canal 5568.

WM. FRANCE, lastnik.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave., : Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprtnice, medaljone, itd.

Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najbolje blago.

Najnižje cene.

MODERNO UREJENA

NARODNA KAVARNA IN RESTAURACIJA

Domača kuhinja, svakovrstni kolači dobre pijače, turška kava, sladoled in smodke.

Oprto po dnevu in po noči.

Tel: Canal 1220.

Ž. RADNOVIČ,

lastnik.

1149 W. 18th. Str.

Chicago, Ill.

Registriranci, ki bodo odsotni od doma dne 12. septembra se lahko poslužijo pošte za registracijo. Kdor se mora registrirati dne 12. septembra in ve, da tega dne ne bo doma, naj gre k svojem lokalnemu odboru in vpraša za registracijski listek. Ta listek naj izpolni, dene v kuvertu in odpošlje po pošti, da bo do 12. septembra v rokah lokalnega nabornega odbora.

Ne prezrite tega tisti, ki ne boste dne 12. septembra doma.

Naše tri črke P. Č. O.

Popolnost, čistost in Okus, so tri črke, ki delajo Trinerjevo Grenko Vino, izvrstno zdravilo za neredne želode. Posebno proti zaplusu, glavobolu, migreni, turobnosti, nervoznosti, nespanosti, splošni oslabelosti itd. Popolnost izdelovanja in pazna čistost, dela to zdravilo uspešno in prijeten okus ugotovijo najboljše zdravilo. Pri kupovanju se ozira na kakovost blaga posebno pri železnih zdravilih. Pri tem zahtevajte vedno Trinerjevo Grenko Vino, kajti njegova kakovost mu je temelj

obstanka. Po lekarnah \$1.00. V slučajih revmatizma, nevralgije, putike, spahkov, oteklin itd. Nikar ne začnite poskušati nego vprašajte lekarnarja naravnost za Trinerjev Liniment. Boljega ne dobite. Dobi se po lekarnah. 35 in 65c, po pošti 45 in 75c.

Jos. Triner & Co., 1333-43 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

PRIPOROČILO.

Sodrug Louis Kveder je potovalni zastopnik "Proletarca" za vse države. Pravico ima, da nas zastopa v vseh rečeh, kar se tiče naročil in oglasov. Sodruge prosimo, da naj mu pri tem postu kolikor mogoče pomagajo.

Upravištvu.

Previdne gospodinje

Imajo doma volno svo steklenico

Dr. Richterjevega

PAIN-EXPELLER

Zanesljivo sredstvo za vrnitev pri zveščenih bolečinah, prehladu, zadržanju itd.

Jedino pravi s varstveno znamko sidra

35c in 65c. v lekarnah in naravnost od

F. A. D. RICHTER & CO.

74-80 Washington Street, New York, N. Y.

UTRINKI.

Iz Arhangelska poročajo, da je desno krilo finskih boljševikov obelodanilo manifest, katerega sta med drugim podpisala tudi Oskar Tokoj, bivši začasni predsednik finske republike, in Emil Elovander, predsednik finskih strokovnih organizacij.

Manifest se med drugim glasi: "Po natančni preiskavi smo prišli do zaključka, da je bila finska legija, katere sestoji iz finskih delavcev, in katere se je pridružila angleški ekspediciji na Murmanskem, popolnoma opravičena prijeti za orožje in se pridružiti zaveznikom. Finska legija je izjavila, da ni njen namen udeležiti se civilne vojne v Rusiji, temveč se hoče boriti za osvoboditev Finske, ki je danes plen Nemčije in ponemčene bele garde, katere je pomorila in spravila v zapor na tisoče naših sodrugov. Naš boj proti Nemcem ne more biti zločin zoper mednarodno delavsko gibanje, niti ne more škoditi ruskemu delavskemu razredu. Medtem ko želimo, da se finski delavci ne žrtvujejo več v ruski civilni vojni, želimo obenem, da se finsko delavstvo združi in reši naše sodeuge na Finskem, ki čakajo na našo pomoč; kadar izvršimo to nujno nalogo, tedaj smo pripravljeni vršiti ostale dolžnosti napram mednarodni socialni demokraciji".

Manifest je odgovor na izjavo centralnega odbora finske socialne demokracije, ki se nahaja v Moskvi. V omenjeni izjavi je bilo rečeno, da so finski boljševiki, ki so se pridružili zavezniškim četam na ruskem severu, "izdajalec" svoje stranke in delavskega razreda, ker hočejo ponidgati "imperialističnim roparjem", ki so napadli rusko sovjetsko republiko.

Iz Washingtona poročajo po depešah, ki so jih dobili iz Francije, da se razširjajo po Nemčiji razne revolucionarne tiskovine, ki se lahko smatrajo za znamenje časa, četudi si je lahko misliti, da preži vlada nanje kakor hudci na grešno dušo. Eden teh letakov z naslovom "Srečna bodočnost" ima med drugimi sledečo vsebino:

"Vojna ni obramba, temveč napad aneksijskih imperialistov. Namesto da bi bila Nemčija sprejela predlog Sir Edwarda Greya, ki bi bil preprečil vojno, ga je zavrgla, ker hrepene vsenemci po svetovni hegemoniji. Nemčija se nikakor ni last Nemcev, temveč dinastije Hohenzollern in njenih junkejev. Nemci morajo šele osvojiti svojo lastno domovino. Nemčija mora postati last nemškega ljudstva. Vlada mora biti organ nemškega naroda. Monarhija se mora umakniti, da pride demokracija na njeno mesto."

Londonški "Exchange Telegraph" je dobil zadnjo nedeljo brzojavko iz Kodanija, da je Nikolaj Lenin, predsednik boljševiške vlade, umrl za ranami, ki jih je dobil zadnji petek pri napadu na svojo osebo. Istočasno pa je prišla brezlična brzojavka iz Moskve, da je Lenin prestal smrtno nevarnost in da se mu obrača na bolje. "Pravda" poroča, da je Lenina ranila mlada deklica, ko se je vračal z delavskega shoda, na katerem je govoril. Tri deklice so ustavile Lenina na poti in se zaplele z njim v debato zaradi uvoza živil v Moskvo. Med pogovorom je ena deklica potegnila revolver izpod predpasnika in ustrelila dvakrat. Vse tri deklice so bile takoj aretirane in "Pravda" piše, da pripadajo stranki socialnih revolucionarjev.

Iz Amsterdama poročajo: V nedeljo je prišla semkaj vest o veliki delavski revolvi in Kruppovih tovarnah. 30 tisoč delavcev je odložilo orožje in prišlo do velikih izgrediv. Vlade čete so se retirale na tisoče delavcev, ki bodo morali iti v armado. V Monakovem je rebeliralo 600 rekrutov, ko so hoteli oditi na zapadno fronto. Rebeli so se zapirli v vojaške barake in se podali šele po vročem boju. Dva polka, ki sta prišla z ruske fronte, sta se uprila in 130 mož med njimi je bilo ustreljenih. — V soboto ponoči je udrlo trideset oboroženih Francozov in Belgijcev čez holandsko mejo, ter so ubili nemško stražo in razdajali stražarnice v Belgiji.

Iz Stockholma poročajo, da je na Švedskem velika in trajna naraščajoča nezadovoljnost z nemškim postopanjem na Finskem, vsled katerega je Švedski onemogočena vsa finska trgovina. Vsa dežela je baje polna nemških mešetarjev, ki kupujejo vsakovrstno finko blago za Nemčijo. Kupovanje se pa vrši na ta način, da spremljajo mešetarje močne vojaške patrrole, vpricho katerih spozna finski "prodajalec" kmalu, da mu ne kaže nič drugega, kakor prodati, kar se zahteva od njega, četudi bi sam potreboval blago in četudi je papirnati denar s katerim plačujejo Nemci zelo dvomljive vrednosti. Švedski trgovci trdijo, da je Finska popolnoma v oblasti Nemcev, ki so napravili okrog dežele pravi kitajski zid iz bajonetov.

Iz Londona poročajo: Angleška vlada je v sredo poslala telegram sovjetski vladi v Moskvo z zahtevo, da mora kaznovati osebe, ki so vdrle v angleško poslanstvo v Petrogradu in umorile atašee stotnika Cromieja, ki se je branil. Anglija grozi, da bo držala vsakega posameznika člana sovjetske vlade odgovornega za umor, ako ne bodo krivei kaznovani. Vlom v angleško poslanstvo v Petrogradu je bil izvršen zadnjo soboto.

Vrhovni železniški upravitelj McAdoo je razložil predsedniku Wilsonu, da je treba premestiti železniške uslužbenec v zadnje naborne razrede, da bo mogoče ohraniti železnice. Konferiral je z njim nad eno uro in predložil poročilo, da je železniški obrat trpel, ker so pozvali v službo železniške uslužbenec. Železniška uprava u-

Iz Pariza poročajo: "Dne 28. avgusta je dobila 5. kompanija 22. rezervnega polka nemške armade v Pikardiji povelje, da nadomesti 4. kompanijo na bojni fronti, katere je bila zelo trpela vsled velikih izgub. Može pete kompanije so se pa uprli povelju in odločno izjavili, da ne gredo več v boj, ker so bili komaj pred štiriindvajsetimi dnevi sami v najhujšem boju. Poveljnik čete se je prepilal z vojaki skoraj d v uri in jim končno zagrozil, da jih požene s silo v boj. Ker ni grožnja nič pomagala, je prišel poveljnik izlepa in je apeliral na vojake, da se naj spomnijo svojih dolžnosti napram domovini. Tedaj je neki puntar odgovoril: "K vragu z domovino!"

Švicarski dopisnik poroča socialistični "Humanität" v Parizu:

"Letaki, ki se razširjajo po vsej Nemčiji, povečujejo znane članke kneza Liehnovskega in odobravajo pisano drja. Muehlona, ki sta obdobja nemško vlado, da je zakrivila vojno; drugi letaki opisujejo zločine, ki jih je izvršila Nemčija v Belgiji. Nobena kritika izven Nemčije se ni bila tako ostra, kakor jo vsebujejo omenjeni letaki."

Iz Amsterdama poročajo: "V Esemu na Pruskem se je raznesla govorica, da je vsa nemška armada na zapadni fronti prestopila na zavezniško stran, da je Hindenburg izvršil samomor in da je angleška mornarica napadla in uničila Helgoland. Ta govorica je trdovratno vztrajala več dni, da je končno moral poveljnik vojaške garnizije na bitji razglasiti, da vse skupaj ni res."

Kadar vidijo ljudje, take strahove, je to znamenje, iz katerega se lahko mnogo sklepa.

Iz Stockholma javljajo: Finski list "Kärjälä" poroča, da pošljejo v Nemčijo več kot 20.000 mož finske rdeče garde, ki so bili obsojeni v zapor zaradi vstaje proti beli gardi minolo zimo. V Nemčijo pojdejo kot sužnji, in prvi vjetniki so bili že pred par dnevi odpeljani iz Hanga. Ker je finska vlada na pritisk Nemčije vpeljala obvezno vojaško službo, je na švedski meji vse polno dezertarjev, ki prihajajo iz Finske.

Z ameriške fronte v Loreni poročajo: Američani so vjeli avstrijskega vojaka na zapadni fronti. Vjetnik je izpovedal, da se zanimajo avstrijske čete le za to, kako bi dezertirale na francosko stran. Nemci vedo to in zato so Avstrije pomešali med nemške čete in Nemci imajo nalogo ustreliti vsakega, ki bi poskušal dezertirati.

Iz Monakova poročajo preko Ženeve, da je v Bochemu na Westfalskem izbruhnil štrajk. Okrog 200.000 delavcev je ustavilo delo. Vojaške oblasti so poslale 3000 štrajkarjev na fronto, 8000 jih je bilo z vojaškim sprenstvom deportiranih iz stavkovnega okolja. Oblasti se boje izgrediv in močne vojaške čete stražijo mesto.

Iz Harbina poročajo, da so prednje češkoslovaške straže v okolici Veronij — Udinsk prišle v dotiko s četami generala Semenovova ob reki Onon. General Diedrichs, češko-vojaški poveljnik v Vladivostoku, je tudi stopil v brzojavno zvezo v češki četami na drugi strani Bajkalskega jezera. Dopisnik pravi, da je zdaj od Pense ob Volgi do Vladivostoka ena nepretrgana veriga zavezniških čet.

Dopisnik amsterdamskega "Telegraafa" poroča z nemške meje, da se je polotila velika mirovna manija nemškega ljudstva. Zadnji dogodki v Franciji imajo na Nemce tak vtisk, da jim je baje vseeno, če je Nemčija poražena ali ne, samo da se sklene čimprej mir.

Iz Washingtona poročajo: Oficijska depeša iz Pariza pravi, da se je spuntalo češko-slovaško moštvo na avstrijskih bojnih ladjah v pristanišču v Kotoru. Češki socialistični poslanec Soukup je odšel iz Prage v Kotor, da zagovarja rebele pred vojnim sodiščem.

Iz Amsterdama poročajo: Bronasti spomeniki bivših kaiserjev Friderika L. Viljema I. in Friderika III. v Berlinu so izginili s trgov in parkov. Vlada jih je poslala v topilnico, kjer jih bodo prelili v topove in granate. Enaka usoda je zadela tristo bronastih spomenikov na Bavarskem in Saksonskem.

Iz Arhangelska poročajo, da so zavezniško-ruske čete okupirale boljševiške postojanke severno od Oborzerskaje 31. avgusta. Protinapadi sovjetskih čet so bili odbiti in zavezniški prodirajo proti Oberzerskaji.

Iz Moskve poročajo čez Berlin, da je Lenin rešen smrtno nevarnosti vsled rane, ki mu jo je prizadajala krogla atentatke Dore Kaplanove. — Sovjetska vlada je izdala naredbo, da morajo vsi tujei, ki niso bona fide ruski državljani, zapustiti Moskvo in Petrograd v štiriindvajsetih urah.

Iz Kijeva poročajo o silni eksploziji v Odesi, ki je zadnjo soboto uničila neko predmestje, pri čemer je veliko število nemških in avstrijskih vojakov prišlo ob življenje.

pa, da general Crowder izda določbe, po katerih bodo železničarji premeščeni v druge razrede.

Občinski delavski odbori so se zdaj organizirani v občinah in okrajih trinštiridesetih držav. Naloga teh odborov je, da preskrbe vojno industrijo s potrebnimi t.e. izpušnimi delavci.

Raziskovalec arktičnih krajev V. Stefanson, ki se je mudil zadnjih pet let v severnem ledenem pasu, omenja v svojem poročilu kanadski vladi, da je odkril neizmerne zaklade deviške bakrene rude in naletel na nov rod Eskimovcev, ki so pravi velikani v primeri doslej znanim arktičnim ljudstvom.

"ČAS"

je edina slovenska revija v Ameriki. "Čas" prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 32 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri "Čas", 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill., v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

Slabotni ljudje

potrebujejo večkrat kako krepilo, predno se jih ne prime bolezen za trdno in predno se ni prepzono. Vi potrebujete torej toniko, ki bo utrdila vaš vsa telesni sestav. Ne odlašajte torej. Nikdar vam ne bo žal, ako poskusite.

Severa's Balsam of Life

(Severov Življenski balzam). To zdravilo je znano, kot izborna tonika in pravo zdravilo v slučaju če ste zabasani, če ne morete prebavljati, če vas tare mrzlica, če ste v obče slabotni ali če imate nepriroke na jetrih. Mi priporočamo to zdravilo vsem, osobito postaršim in slabotnim osebam. Poskusite ga. Cena 85 centov v vseh lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranelecnik.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravilo. 1024 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popoldne; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicaga živci bolniki naj pišejo slovensko.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE"

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing House". Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzorovanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetje se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci nastopno preiščejo stanje vsake banke. Vse gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vključbe in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kakšne slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovinske banke. Ako se je skrhala vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno spekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnjo ugodnost in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kakšni banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasno dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem Clearing House je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Houseom. Ako je bilo na ali drugi banki slabo vsled pauke ali vojake, so ji takoj prikočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnila zopet normalne razmere. Tu Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako vpešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Bank je v zvezi s tem Clearing Houseom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet popoldnih računov.

American State Bank pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajlnih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipoteknih bonrov.

J. J. Stepien
predsednik.
AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis in 18. ceste.

PAZITE IN HRANITE

Narodni izrek pravi: "Pazite na vaš beli denar za črne dneve." To pomenja toliko kakor prvo pazite in hranite dokler ste še zdravi in mladi, da boste imeli nekaj za stara in onemogla leta. Vsak človek mora paziti in hraniti, če le to je edina pot, ki vas vodi v neodvisnost. Prvi dolar, ki ga date nastran, se lahko ceni kot temeljni kamen poslopja za katerim vsaki stremi. Dobro je vedno imeti na pametu narodni izrek ki pravi: "Znao do zrna pogleda: kamen na kamen palača". Najtežje je početi ali brez početka ni nikdar ničesar. Zatorej prične vlagati vaš denar še danes, ampak pazite, da ga nalogate v gotovo in varno banko. Z vlogo enega dolarja dobite vaše bančno knjižico.

Mi sprejemamo denar na hranilo vloga in plačamo po 3% obresti od njega.

Pošiljamo denar v Italijo, Rusijo in Francosko. Prodajemo prve posojilne mortgage (darkeče) in dajemo v najem varne hranilne predale.

Sprejemo upise za parobrodno potovanje v staro domovino po vojni.

KASPAR STATE BANK
1900 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.
Kapital, vloga in prebitek znaša nad \$6,000,000.

CARL STROVER

Attorney at Law.
Zastopa na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. sobe 1009.

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

Ali veste za letovišče Martin Potokarja? Seveda. To je "VILLAGES INN" s prostornim vrtom za izlete.

Vednjak z studeneno vodo na Martinovi farmi je poznan po vsej okolici.

Ogden Ave., blizu cestne železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska številka 224 M.

LOUIS RABSEL.

SHAJALIŠČE SLOVENCEV.
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199.

MODERNA KNJIGOVZNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi javen mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena potrežba.

BRATJE HOLAN,
1638 Blue Island Ave., Chicago, Ill.
(Adv.)

SLOVENC

pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

Naročite si devnik "Prosveta". List stane za celo leto \$3.00, pol leta pa \$1.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Naivečia slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebni

MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Zaupno zdravilo dela čudeže

Skoro že 30 let se Trinerjeva zdravila uspešno rabijo z največjim zaupanjem. A to tudi radi pravega vzroka, ker zaupnost izdelovalca znašuje popolno zaupanje in čiščenje od strani številnih odjemalcev. Malo povisanje cen je sedanja potreba, da se ohrani zanesljiva vsebina izdelkov. Branih smo se dolgo zoper draginjo na vseh številnih potrebščinah naših, a novi vojni davki nam je spodbil še zadnji stebel in morali smo cene nekoliko povišati. Vsak prijatelj Trinerjevih lekrov priznava brez ugovora, da v sedanjosti, ko moramo veliko več plačati za potrebščine, in tudi lekarja stane stvar več, ni bilo mogoče draginji v okom priti. Zato pa bo vrednost Trinerjevih lekrov povnila odjemalcem vse kar več plačajo za nje.

TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO GRENKO VINO

torej ima tako zaupanje in vseh med svetom, ker učini, da bol zgubi svoje stališče. Izmed vseh bolezni jih je devetdeset odstopkov povzročenih in spoočeni z žloden. Trinerjevo Zdravilno Grenko VINO očisti želodec in odstrani iz notranjčine drobovja vse nabrane nepotrebne in strupene snovi, ki so nekakšen blag zlotvornih tvarin zavirajočih pravilno delovanje drobovja. Trinerjevi laki so prosti vsakovrstne nepotrebne mešanice in vsebujejo le potrebne zdravilne grenke koreninice ter krasno žareče rdečee vino. V zadevi zabasarnosti, neprebavnosti, glavobola, polglavobola, nervoznosti, navadne slabobe, kakor tudi v žledodnih nepravilih, ki rade nadlegujejo ženske ob premembni žitja ali rudarje in druge delavce, ko delaje in vdihavajo plin, če rabite ta lek, boste našli v njem neprečeljno vrednost. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV LINIMENT

prodrere vsolej v koren bolečine, zato pa je zlasti v slučaju protina, ali revmatizma, nevralgije, lumbago, otrpelosti glečnejev in drugih, najhitrejša in gotova pomoč. Jako je dobro tudi v zadevah odrgnin in oteklin itd., tudi za drgnenje živcev in za mazanje po kopanju nog. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV ANTIPUTRIN

je izvrstno in prav prijetno zdravilo za navadno rabo znotraj. Posebno za izpiranje grla in ust; istotako za čiščenje ran, izpuščajev in drugih kožnih otvorov. Dobi se v vseh lekarnah. Najnovejša nagrade so dobila Trinerjeva zdravila na mednarodnih razstavah: Gold Medal—San Francisco 1915, Grand Prix—Panama 1916.

JOSEPH TRINER

MANUFACTURING CHEMIST

1333-1343 South Ashland Ave. Chicago, Ill.